

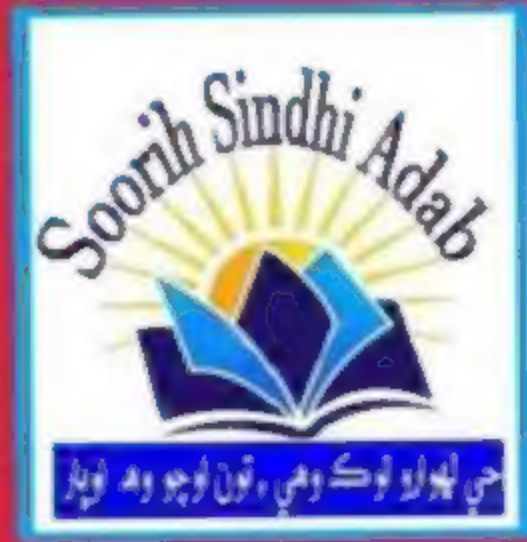
شاعري

مجموعہ در درجہ

ستارہ جاگیراوی

سوره سنڌي ادب

صاحب خان سوره ميرائي

Cell No: 0344 3919786

0300 3404488

هجوم درد جو

منايت مڪيفت مانه،
ميا ڀي دو لست -
صاحب خان سرور صبرائي

۴۱۲ -

سرتاج جاگيرائي

سرتاج جاگيرائي

۵-۷-۰۱۴۰

کنول
پبليڪيشن
قنبر

BOOK NO: (120)

hujoom dard jo

(Poetry)

Sartaj Jagirani

FIRST EDITION 2013

With All Rights Reserved

© KANWAL

Publication Kamber

• هجوم درد جو

(شاعري)

• سرتاج جاگيراني

چاپو پھريون: آگستومبر 2013ع

ٲايشٲل @

ڪمپوزنگ: ڪنول ڪروپ

ڪنول

ببليڪيشن قنبر

ملء: 200 روپيا

ڪتابن ملڻ جا هنء:

- پٽائي ڪتاب گهر، حيدرآباد، سنڌيڪا ڪتاب گهر، حيدرآباد
- فڪشن هائوس، حيدرآباد، - ڪنگ پن پڪ هائوس پريس ڪلب، حيدرآباد
- ڪامريڊ پڪ اسٽال، ڄامشورو - رابيل ڪتاب گهر، لاڙڪاڻو
- مهراڻ ڪتاب گهر، لاڙڪاڻو - وسيم ڪتاب گهر، شڪارپور
- سنڌيڪا ڪتاب گهر، سکر - تهذيب پڪ اسٽور، خيرپور ميرس
- ٿر ڪتاب گهر، مٺي، گل ڪتاب گهر، شڪارپور -
- ڪنول ڪتاب گهر، ابراهيم شاھ محلو، قنبر

ارپنا

محترم جاويد سونهارو جسڪاڻي
ssp — نواب شاھ

سائين سيد پير محمد شاھ
سابقہ ssp — لاڙڪاڻو.

محترم ڊاڪٽر اشفاق حسين ميمڻ
(ڊي۔ جي۔ هيلٿ سنٽر)

جن جي اندر ۾ آها ڌڙڪندڙ دل آهي، جيڪا درد محسوس ڪري
سگهي ٿي.
۽ وڏي پاءَ

ڊاڪٽر محمد اقبال جاگيرائي

کي جيڪو، منهنجين لاپرواهين تي سدائين پريشان رهندو آهي.

ستاءُ

سعيد سومرو

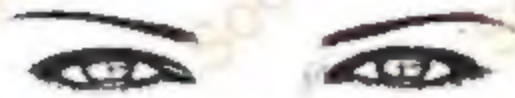
ع.غ. تبسم
سرتاج جاگيرائي

رات هوائن پئي چيو
جيئن به جهاد آهي

اداري پاران؛

مهاڳ؛

پنهنجي پاران؛

غزل

— سعيد ميمڻ —

وايون

— اخلاق انصاري —

نظم

— مخدوم بلاول —
— بقا الله بوزدار —

پنجڪڙا

— مختيار جاگيرائي —

سرتاج جاگيرائي - اسان جي شاعراڻي سينيئر ٿهي، جو اهم حضور رهيو آهي. سندس پهريون ڪتاب 'سپني ۽ سنسار' (2002ع) ڪنول پبليڪيشن جي شروعاتي پنڌ ۾ هم قدم بلجي مڃتا ماڻيل هڪ ڀرپور تخليقي ڪتاب رهيو. ان کان پوءِ سندس ٻيو شعري مجموعو **اڪين جي شهر** (2010ع) ۾ شايع ٿيو. 'هجوم درد جو' - انهن ٻنهي ڪتابن جو ميلاپ ۽ سرتاج جاگيرائي جي نئين سر جڙمار ڪي، جو سڀڻه، سندس 'گل-ڏات' چئجي ته ڪوشڪ ناهي.

سرتاج جاگيرائي - شخصي معنا: جيءَ سان جيئري جهميلو. ۽ اهو جهميلو ئي 'مٿن تي ميلو' ڪٿي ايندو آهي. اندر ۽ ٻاهر جو نمايان تفاوت. ظالم ۽ مظلوم جي چهرن جي چڪيءَ ۾ پيسجندڙ روح جي رڙ - 'هجوم درد جو'، نه رڳو سنڌي شاعريءَ جي جديد سفر جي نشانبر منزل آهي، بلڪه ايندڙ دور جي مصروف ٿهي، جي شعري سفر لاءِ ٻڻ مثال ۽ رنگ رکندڙ ڪينواس آهي.

سرتاج جاگيرائي، ادبي آڳوڻي تي هڪ تسلسل سان، ڪڏهن ڏيئرو ته ڪڏهن تيز، پنهنجون تخليقي وڪون ڪڍندي اڳتي وڌي رهيو آهي. هن جي شاعريءَ ۾ اهي سڀ رنگ آهن، جن جي نئين ٿهيءَ مان اميد رکي سگهجي ٿي. سرتاج به پنهنجي همعصر سٽ وانگر مختصر غزل ۾ ڪيفيتن جي اهڙي ڪاڪ جوڙي ٿو، جيڪا گهڻن سوين ۽ راڻين جو ساهه مٿ ۾ ڪري ڇڏي ٿي. هن جي غزل ۾ جذباتي جذبن جا جهجها جام رقصان آهن. هن پنهنجي وارين ۾ جدت ڀرڻ سان گڏ نظم ۾ جديد تجربن کي اوليت ڏني آهي. سندس فڪري ۽ فني سڃاڻپ سندس بي ساخت پٿو ۽ سادگيءَ سان سڃايل، ڪنهن مظلوم دل مان اوچتي اڀري آيل سڌڪي جي منظرنگاري ڪندڙ تخيل جو رنگ آهي.

سعيد سومرو

ڪنول پبليڪيشن قنبر

Cell: 0333-7523132

Sacedsoomro4@yahoo.Com

رات هوائن پئي چيو

هن وقت هن گهڙي، جڏهن سرتاج جاگيرائي، جي شاعري، جو ڪتاب تخليقي سفر جا سڀ مرحلا طي ڪرڻ بعد ۽ پڻ ڇپائي، جي مڙني اوکائين کان پوءِ جڏهن توهان ۽ اسان جي هٿن ۾ مطالعي لاءِ موجود آهي ته منمنجي اندازي موجب ليڪ انهن ئي ساعتن ۾ دنيا جي مختلف زبانن جا مختلف موضوعن تي پترا ٿيل ڪتاب هزارن، لکن هٿن ۾ هينئر به ڪڍيل هوندا ۽ اهي علمي، ادبي، سائنسي، سماجي ۽ مذهبي موضوعن جا صفحا دنيا جي پاڇڪن جي رهنمائي ڪندا هوندا.

انساني شعور جي سلسل ارتقا، لڳاتار اوسر ۽ ڪائناتي گوناگون موضوع، سوال، اسرار، ايجادون هن اسرارن پيريل سنار جي ابتدا ۽ انتها. ابتدا ته ڀلا ڪٿان کان؟ يا وري انتها ته ڪيائين؟ مخلوق جي وجودن جو هئڻ، هئڻ جا سبب ۽ انهن جو ڪارج، ڪارج ته ڀلا قدرت جي هن تخليق جي مظهر ۾ ڪنهن پنن، پکين، ماکوڙين، ڪولين، ڪوريٽرن، نوريٽرن کان ڀولن، رڇن، شينهن، ڊائوسارن، هاٿين، گهوڙن، خچرن، گڏهن، ڪتن، ڀلن، ڄاهن، اٺيڪ نائنگن ڀلائن مطلب ته هزارها قسمن جي تخليق ڪيل وجودن جي اهميت ۽ ان بعد خود هڪ اشرف المخلوقات جي لقب سان نوازيل آدم جي اولاد جو اصل ڪم، فطرت جي طرف کان سونپيل ذميواري ۽ ذميواري نڀائڻ دوارن نيڪي، ٻڌي، لڳائي، چڱائي، جو تعين ڪرڻ، انهن کي سٺي ۽ بري جي مهر هئڻ، منفي ۽ مثبت هئڻ جي سند ڏيڻ ۽ انهي، انساني چڱي يا مٿي ڪردار کي وقتي به وقتي تقاضائن موجب يا سماجي، تهذيبي، مذهبي، قدرت مروج ريتن رواجن جي آڌر توري تڪي منطقي طور مطمئن ڪندڙ انساني عقل کي شانت اطمينان ڏيڻ جون ڪوششون يا ڪوششون ڪندي ڪندي حد لاحد جا ڳجهه پروڙيندي، اسرارن جا ڳوٺا اُڪيلندي، انساني عقل ڪڏهن ته لڳجي هارائي surrender ڪري يا تخليقڪار جي رمزن کي تلاش ڪندي ڪندي پنهنجا دليل ۽ وڇور ڏيئي ڪنهن به مافوق الفطرت جي وجود کان منڪر ٿي بيهي رهي.

اهڙن مونجهارن جي ڌارائن ۾ دنيا جي ڪا به جڙندڙ سوسائٽي ڪوبه ارتقا پذير معاشره ڪڏهن به سماجي، ثقافتي، تهذيبي، اخلاقي يا علمي ادبي طور تي عروج ماڻڻ يا عروج ڏي ڳامزن هئڻ جي ساڍا ٽي سئو سالن جي سگهي ۽ پوءِ ان اڙانگن سفرن ۾ قومن کي مثالي رهنمائن رهبرن جي اوس ضرورت پوي ٿي ۽ قومن جي اهڙن سڪرات جهڙن موڙن تي ان قوم جي هر مثبت ڪردار کي پنهنجي پنهنجي فرض نڀائڻ جي سڃاڻپ ۽ سچيتائن سان سخت ضرورت پوي ٿي.

دنيا جون سڀئي قومون پنهنجي تهذيبي ثقافتي علمي، ادبي ۽ خاص ڪري ٻوليءَ جي بقا تي زندهه رهنديون آهن ۽ ٻوليءَ جي بقا ۾ ان قوم جا ليکڪ، سخن ور، سياح، ڳائڪ، اديب ۽ شاعر اهم ڪردار يا مکيه جُزر هن ٿا.

ورهانگي کان پوءِ توڙي جو سنڌ ۾ وسندڙ سنڌي ٻوليءَ ۾ سواءِ ڪن چند مستند مورخن، محققن، عالمن، اديبن ۽ شاعرن جي باقي ڪي معتبر نالا ڳاڻائي ۾ نٿا اچن، جيترو وورهانگي کان اڳ اسين پٽائي رح، جي زماني کان وٺي ويندي 1947ع تائين سنڌي ٻوليءَ کي آسودگيءَ اڀرندڙن ۽ ان جي آياري ڪندڙن سنڌي هندو توڙي سنڌي مسلم تخليقڪارن، ترجمي نگارن، لسانيات، تاريخ، جاگرافي دانن، ڊرامه نويسن يا ٻوليءَ کي هڙني رخن کان اجرو رکندڙن جي هڪ ڊگهي ۽ فخر ڪرڻ جي قابل فهرست رهي آهي ۽ ان کي اڳتي وڌائيندي آءٌ سنڌي کي پٽائي سرڪار جو ناياب رسالو اڀرندڙ اڀرست ٽرمپ ۽ ٻوليءَ جون ناياب لغتون مرتب ڪندڙ يا ٻوليءَ کي دفترن ۾ مروج فروغ ڏيندڙ جهڙوڪ W.H Wathan ڪيپٽن جارج اسٽيڪ Capt: George stake ۽ سر ٻارٽل فريئر ۽ ٻين ڪيترن غير سنڌين ۽ غير مسلمانن کان وٺي ويندي سائين اينمري شمل، مدر ايلسا ۽ ڪيترن ان ڳڻين مختصراً جهڙوڪ: موهن لال جوتسنگه شهاڻي، پيرومل مهرچند آڏواڻي، سچل سنگهه، فتح سنگهه، ايم ايل خوبچنداڻي، سنڌي قلمي لغت اڀرندڙ لالا هاسا نند، سمج رام ۽ ڪيترائي ان ڳڻيا وورهانگي کان اڳ جا سنڌي ٻوليءَ جي بنيادي واڌ ويجهه ۽ ترويج ۾ بنيادي ڪردار ادا ڪندڙن جا احسان مڃيندي آئون وورهانگي کان بعد جي ايتري ڊگهي ٻوليءَ جي ناماچاريءَ ۾ هاڻي هاڻي واريءَ جو تفصيل ۽ عملي جدوجهد جي فهرست جوڙيندي به نٿو جوڙي سگهان.

اها اهڙي زواليت نه صرف سنڌي علم ادب پر برصغير جي رائج
 ڪيترين ئي زبانن سميت اردوءَ زبان جي علمي ادبي تدريسي حال جي به ٿي
 آهي. نه هاڻي انيس، دبیر، مرزا، سودا ۽ حاليءَ جهڙيون ڪورڙبايون يا مثنويون
 لکندڙ رهيو آهي، نه منجهس ڪو ابن انشا، امير مينائي، مير تقی میر، نه ڪو
 شيخ ابراهيم ذوق جهڙا شعري جوهر ڏيکاريندڙ ڪو اعليٰ سخن پرور نه ڪو
 فیض نه فراز ۽ نه ئي وري سيد سلمان ندوي ۽ مولانا شبليءَ جهڙا اردوءَ جا اعليٰ
 فيلسوف، مورخ، شاعر، عربي، فارسيءَ جا ڄاڻو ڪي به معروف نالا ڪي جریده
 هستيون، سواءِ ڪن ٻن چئن جي باقي ناهن رهيون. شايد سڀ جو سڀ موجوده
 دور جي مادي پرستيءَ، نام نهاد مرتبن يا پئسن جي ڊوڙ ۾ جنهنجي ويا آهن يا ان
 هوس زنده روش مان ڪافي حد تائين متاثر ٿيا آهن جو زوال پذيريءَ جو ماحول
 هر طرف ساڳيو ٿي جڙي رهيو آهي. اسان وٽان به علامه آءِ آءِ قاضي، شمس
 العلماء مرزا قليچ بيگ، علامه دائود پوٽي، حسن علي آفندي، غلام مصطفيٰ
 قاسمي، مخدوم هاشم ٺٽوي، مولائي شيدائي، مير عبدالحسين سانگي، حيدر
 بخش جتوئي، ڊاڪٽر نبي بخش بلوچ، شيخ اياز، استاد بخاري، تنوير عباسي،
 ابن حيات پنهور، علامه علي خان ابڙو، جمال ابڙي ۽ شمشير الحيدريءَ جهڙا جو
 اڪابر راهه رهاڻي ولي راهي ٿيا آهن ته پويان چڻ پوياريءَ جا پاڇا رهجي ويا
 هجن.

هاڻي دهليءَ، لکنوءَ، ڪلڪتي، حيدرآباد، سکر، ڪراچيءَ ۽ ٺٽيءَ
 تائين علم ادب جي روشن مينارن بجاءِ معاشرن کي اونداهين ڏانهن ڌڪيندڙ
 زونگ (Zong) يو (u) وارد (Warid) ۽ ٻين ڪيترين ئي فونن جا ڊگها
 سيٽلائيٽ ٽاور پينل آهن، جن جي (packages) مان نئون نسل ڪن علمي ادبي
 يا اعليٰ قدرن، بهتر ۽ مهذب معاشري اڏڻ جي سبقن پرائڻ بجاءِ جنهن بگاڙ
 طرف ڌوڪيندو پيو وڃي، اها سڀن کي پليءَ ڀت جاڳ آهي. علم ادب ۽ مهذب
 معاشري جي ترويج بجاءِ گناهه، اونداهين بي علمين جي غارن ڏانهن ڌڪبا پيا
 وڃئون ۽ اهڙين بي راهه روين جي مسافرين ۾ انفرادي آدم ته نهيو پر اجتماعي
 ادارا پڻ پيش اماميون ڪري رهيا آهن، تڏهن ته ٽڪن تي وڪرو ٿيندڙ شاعري
 ۽ شاهه سائين جي گنج جي ٻيهر ڇپائيءَ بدران يا معياري ۽ معماري نصابن جي
 بجاءِ خود ٻولين جي ترقين جا نگهبان قومي تهذيبي، تدريسي، افزائش لاءِ

جڙيل ادارا جيڪو گهڻي ڀاڱين هيٺ اشاعتن ۽ غير نصاب بازي، جو ڪم ڪري رهيا آهن، سو به غير ذميوار ۽ اڻ مطمئن ڪندڙ آهي ۽ اهو ٻوليءَ جي نگهبانيءَ، مضبوطيءَ ۽ پختائپ بچاءَ ٻوليءَ کي هٿان وڃائڻ ۽ پنهنجي عظيم ثقافتي ورثن کي چيهو رسائيندڙ ۽ ڪاپاري نقصان جهڙو هاجو آڻي سگهن ٿا. اسان جي موجوده غفلت ۽ لاپرواهي شايد ايندڙ نسلن کي اها صدين کان سانڍيل امانت صحيح طور تي نه پهچائي سگهي، جيڪا چڙواڳ چينلون، جن جي ڪڏهن دل کولي آجيان ڪئي هئي سين، سي نه ٻوليءَ نه ماضيءَ جي عظيم الشان قدرن ۽ نه تهذيبي ورثن جي صحيح ترجمانيون ڪري رهيون آهن، بنا احتساب جي پنهنجي تهذيبي بچاءَ پدران پورين بي ايمانين سان پنهنجا پي پري رهيون آهن.

ان اهڙي زلزلي جي دوراني ۽ زوال پذير گهڙين ۾ وقت جي شاعر ۽ ليکڪ تي وڏي ذميوارِي عائد ٿئي ٿي. شاعر هجڻ ۽ شاعر ٿيڻ ۾ زمين ۽ آسمان جيڏو فاصلو پڻ آهي. وچ تي وڏو ٻولار آهي، جنهن جي آر کان پار تائين، جا گجهه گولڻ، مشاهدا ماڻڻ، پر هفتين، آڏين مانجهين جي مغلن جون لذتون ۽ چيٽ جي چانڊوڪين وارن ڪيفن کان سواءِ ڌرتيءَ جي دردن ۽ پڪارن جا سڏ سڻي پڙاڏا ورنائڻ به شاعر هئڻ واري هستيءَ جو ڪم آهي ۽ هن ڪتاب ”هجوم درد جو“ واري خالق به ان گوناگون لذتن، لمحن جي ڪيفيتن حيات ۽ پنهنجي عاشقيءَ وارن وصل ۽ وڇوڙن جي شادمانين ۽ پوڳنائن دوران چاهت جون مزيدار چمڪيون پريندي هجومن ۾ تنهائي ۽ تنهائيءَ ۾ جن هجومن کي جيئن محسوس ڪيو آهي، وقت به وقت تيئن جو تيئن ڪاڳرن تي لاهيندو ويو آهي. سندس شاعريءَ کي گهرائيءَ سان پڙهندي هن جي هيل تائين واري عمر جون جملي پيڙائون ۽ پڙائون آسانيءَ سان محسوس ڪري سگهجن ٿيون. ان ۾ سندس شاعريءَ جي اسلوب، لفظن جي جزاءِ ۽ بياني جي فن کي ڪنهن حد تائين سارا هي سگهجي ٿو.

مرتاج جي شاعراڻي سفر جو آئون ڊگهي عرصي کان ساڳي رهيو آهيان. گهڻو عرصو اڳ جڏهن ڪراچيءَ جي سرهين سانجهين جا سج رهيا هلازا جي آخري ماڙ تان رهندي ۽ آلهندي هئا ته ويندي ڪيترين ئي چٽين چانڊوڪين يا پورنماين جي آپرنڊڙ دلڪشين جا حسين پاڇا به ويهي گڏ ڏنا

انهيءَ ئي پيرائي ۾ سرتاج جي عمر ۽ شاعريءَ جو سفر جاري ۽ ساري آهي. هو پنهنجي دنياوي فرضن سان گڏ گڏ پنهنجي سرتيءَ ۽ ساٿيه سان به پوريءَ ايمانداريءَ سان نيهه ڪندو پيو اچي، پنهنجي ٻوليءَ ۽ پنهنجيءَ ٻونءَ جي حق ادائگي پڻ نهايت ذميواريءَ سان ڪندو پيو اچي. وقت ۽ مسلسل نياھ ڪرڻ جي مشق کيس ضرور مڃتائون ڏياريندي ۽ ٻهڳڻو سرجهڻار ضرور پنهنجيون مرادون ماڻيندو. ڇو ته هو هر وقت هر رويي ۽ پنهنجي جملي سڀاءَ ۾ پڻ نهايت مراد وند آهي. منهنجي دلي دعا آهي ته هو ڪوتانگر جو البيلو ۽ اردو ڪوي بڻجي پنهنجي امرتا جي منزل ڏانهن وڌي ڪڍندو رهي ۽ سندس جوش جون جوالائون ائين ئي محبتن جون امين بڻجي ديس دروهين لاءِ آتش فشانين جا آلاءَ ۽ اماڻيون بڻجي پنهنجيءَ شاعريءَ سان، پنهنجي سرتيءَ ۽ پنهنجي ذميواريءَ سان پنهنجي سنڌي سماج جو هڪ لاپائتو، اڏول، غير روايتي ۽ مثالي ڪردار بڻجي، پنهنجي ساٿيه جي سينڌايشن ئي سنواريندو رهي.

سندس گيت، غزلن، واين، پنجڪڙن ۽ نظمن جا ڪوڙ موضوع متوجھ ڪندڙ آهن. سندس شاعريءَ جي رواني ۾ بياني به سندس نج پنهنجي ۽ وقتائتي آهي جا مڪمل شاهدي ڏئي ٿي ته هو وقت جو باخبر ۽ سماجي ڌارائن سان هم آهنگ شاعر آهي. آئون بحیثیت سندس همعصر شاعر جي هن لاءِ سدائين دعاگو رهندس ته سندس سوچون ۽ قلم جي نوڪ اهڙين ئي ترجمان ستن کي سرجيندي رهندي جنهن مان ”درياهه توتي دانھن“ جهڙي نظم جي اُٻڻار به اُڀرندي رهي ۽ ”چوڻ ڪيئن ٿو ته آزاد آهيون“ جهڙا باغي احساس به منجھس هر هر جنم وٺندا رهن ۽ نه ئي سندس ليپن مان اُن نينهن ڪو ڪڏهن جهڙو لهي، جنهن جي ڪارونهار ۾ هن پيار، وفا ۽ الفت جي اقرارن جي شاعري پنهنجي ديس کي اُڀري آهي.

ع.غ. تبسم

17 - ستمبر 13 مارچ

ڪراچي

جيئن به جهاد آهي

پنهنجي ڳوٺ ميان شاهر محمد کان لاڙڪاڻو. لاڙڪاڻي کان ڪراچي ۽ واپس وري لاڙڪاڻي تائين - زندگي، جا ڪوڙ سارا لاهڻا ڇاڙها ڏنا آهن ۽ ان وچ ۾ موت کي ويجهي کان ڏٺو آهي. ائين چئجي ته مري مري هجيا آهيون. پنهنجي ويجهي دوست، جيڪو پوليس ۾ مون سان گڏ نوڪري ڪندو هيو ۽ بهترين ڪمائيڪار به هيو. عطا محمد مگسي، جيڪو سڪرنڊ شهر جو رهواسي هيو، ان جو گولين سان پروڻ ٿيل لاش، (جيڪو مون کان اڄ تائين ناهي وسري سگهيو) ۽ ان جي ياد ايندي ٿي، ٻي ساخت ڳوڙها ڳري پوندا آهن. همام صادق جي وزارت جي دور ۾ هڪ دهشتگرد تنظيم جي هٿان ڪراچي ۾ يرغمال ٿيڻ کان پوءِ اٺ ڪلاڪ انهن جي ڪئمپ ۾ رهڻ کان پوءِ مان جنهن عذاب مان گذريو هوندو، ان جو اندازو يا بيان ٻن ٻن تي ڪونه ٿو ڪري سگهجي، ۽ پوءِ مون کي ڪراچي شهر عجيب شهر لڳو هيو، جتي جا ماڻهو ڏسڻ ۾ ته ڏاڍا خوبصورت آهن مگر عيد جي ڏينهن مسجد جي ٻاهران پوليس کي بيماري پوءِ عيد جي نماز پڙهندا آهن ۽ عيد جي ڏينهن ۾ مارڪيٽ جي اندر انساني جسم جا ٽڪرا پنج ماڙ بلبنگ تان ملندا آهن ۽ پوءِ به ڪراچي کي روشنيءَ جو شهر سڏيو ويندو آهي.

هڪ گهر ۾ ٿيا هڪڙي ئي لمحي ۾ ڪيئي گهر.

ديوار ڪڙي ڪنهن جو ڪئي رات مٽيءَ جي.

(جاويد شير)

درد ۽ تڪليف جو احساس ڪڏهن ڪڏهن ڪر موڙي اٿي پوندو آهي، جڏهن رشتن جي وچ ۾ نفرت جون ديوارون اچي وڃن. ڪوڙ ويجهار رشتا ٻري ٿي وڃن، جن کان پير هڪ ٻي نه سري ۽ انهن کي ورهيه گذري وڃن، خبر ناهي ائين ڇو ٿو ٿئي؟ ماڻهن کي ڇا ٿي ويو آهي؟ اهي محبوب جن کان پير هڪ ٻي نه سري، اهي سالن جا سال اکين کان اوجھل ٿي وڃن. رشتن جو تقدس نه رهي، رشتا رشتا نه رهن، ان معاشري ۾ جيئن به جهاد آهي، ۽ جيڪو اسان جهاد ڪري رهيا آهيون.

پوليس ڊپارٽمينٽ ۾ نوڪري ڪرڻ لکڻ/پڙهڻ ڏاڍو ڏکيو آهي پر اندر جو انسان خاموش رهڻ نه ٿو ڏئي ۽ ڪجهه ستون لکڻ جو موقعو ملي ٿو وڃي. هڪ دفعي ايس ايس پي صاحب وٽ، انڪوائري جي سلسلي ۾ پيش ٿيس، جتي کيس ريڊر ٻڌايو ته سائين سرتاج شاعر آهي، پڙهيو لکيو آهي. ان وقت مون کي ڏاڍي خوشي ٿي پر جڏهن ايس ايس پي صاحب جن فرمايو، اسان کي شاعر نه ڪن، اسان کي ماڻهو مارائڻا آهن، ٻار پڙهائڻا ناهن، ته ان وقت مون کي ڏاڍي اذيت مان گذرڻو پيو ۽ ڪجهه وقت لاءِ پاڻ کان نفرت ٿيڻ لڳي.

اسان نوڪري ڪندي پنهنجي ويجهي دوستن کان مٿن مائٽن کان، عزيزن کان محبوبن کان پري ٿي ويا آهيون. ڪوڙ دوست ڪاوڙجي ويا آهن. ڪڏهن ڪڏهن ته گهرواري به ڪاوڙجي ويندي آهي ته عيد جي ڏينهن به گهر ڪونه ٿا رهو، ڇا گهر جو رستو سري ويو اٿڙا؟

ڪجهه مهينا اڳ منهنجي ناني گذاري وئي. جيڪا مون کي ننڍپڻ ۾ هر روز صبح جو مڪڻ ڏئي چوندي هئي، 'اڄ اچ گئي هن' ۽ مان مڪڻ جي گئي هڻندو هيس. ۽ مختيار (جاگيرائي) ناني مان ڪاوڙجي پوندو هيو جو منهنجي ناني مختيار جي ڏاڏي هئي. چوندا آهن ته ڏهتا وڌيڪ پيارا هوندا آهن ۽ مان پنهنجي ناني کي وڌيڪ پيارو هوندو هيس ۽ هو، مون کي ڏاڍي خرچي ڏيندي هئي. مان ان جي تڏي تي هڪ رات به نه رهي سگهيم، انڪري جو مان ان وقت SHO نئون ديرو هيس ۽ نئون ديرو ۾ اڪثر ايمرجنسي هوندي آهي.

جڏهن ڪراچي ۾ هوندا هئاسين ته اتي مخدوم بلاول سان گلشن اقبال لڳ نيا چورنگي جي هڪ پٺاڻ جي هوٽل تي چانهه پيئندا هئاسين. ۽ اتي ويٺي ويٺي شرارتن به ٿينديون هيون، مان مخدوم کي چوندو هيم ته هوڏي ڏس، هو شريف ماڻهو!

هو چوندو هيو، 'ادا! توهان جا ته چپ ۽ اکيون هتي شرارتي آهن، ڪجهه عمر جو خيال ڪريو' ۽ پوءِ هلڪا هلڪا ٽمڪ - ائين زندگيءَ جو چرخو هلندو رهيو. اميدن ۽ نااميدن جي وچ تي ڪنهن جون يادون ننڊ ڪرڻ ڪونه ڏينديون آهن. هلڪا هلڪا ٽمڪ يادگيري جي تمن مان ٻاهر نڪري ايندا آهن ۽ پوءِ بس - جئين ڪنهن شاعر چيو آهي،
تم تو عزم والے ہو،

بلا کا ضبط رکھتی ہو
تمہیں کچھ بھی نہیں ہوگا
مگر دیکھو
جسے تم چھوڑ آئے ہو،
اُسے تو ٹھیک سے شاید
بچھڑنا بھی نہیں آتا۔

هن مجموعي ۾ ڪنهن ڪنهن مٿ ۾ وزن جي گهٽ وڌائي هوندي.
مان چوندو آهيان ته عشق جو وزن بحر نه هوندو آهي. مون کي پڙهندڙ معاف
ڪن، هي شاعري منهنجو عشق آهي.
ٿورا غفار 'تسم' سائين امداد حسيني، سائين اخلاق انصاري، ممتاز
لوهار، مختيار جاگيراڻي، سعيد ميمڻ، بقا بوزدار، مخدوم بلاول ۽ ٻيا جاويد
شهير ڄا، جن ڪتاب تي ڪجهه اکر لکيا.
پنهنجي پٽ فراز احمد جا به ٿورا، جيڪو منهنجي شاعري کي ڊائرن
مان ڪڍي سنڀاليندو آهي. ننڍڙو ڀائٽيو منصف اقبال، جيڪو منهنجي شاعري
انٽرنيٽ ذريعي پوري دنيا جي ماڻهن کي پڙهائيندو آهي. ۽ ٿورا پنهنجي ننڍي
ڀاءُ امتياز ها، جنهن جو شاعري ٻڌڻ ۽ داد ڏيڻ جو انداز ئي عجيب آهي.
ڀاءُ سعيد سومري جون ڪوڙ مهربانيون، جنهن هن ڪتاب کي سمورو
ڪري ڇپرايو.

حق موجود

سرتاج جاگيراڻي
لاڙڪاڻو

Cell: 0300-3421160
0344 3875701

غزل

80ع واري ڏهاڪي دوران جن نوجوانن سنڌي شاعريءَ جي ميدان ۾ پير پاتو ۽ تخليقي صلاحيتن جي حوالي سان سگهاري سڃاڻپ ڪرائي سرتاج جاگيرائي جو نالو به انهن سٺن شاعرن جي مٿڙين ڪيپ ۾ شامل آهي. سرتاج هي شاعري ۾ سادگي، نفاست ۽ حساسيت جو خوبصورت امتزاج ملي ٿو. هن جي شاعري جذباتي نعريازيءَ واري شاعريءَ جي زمري کان ٻاهر آهي پر سندس سٽن ۾ سنڌ ۽ سنڌي قوم، مظلومن ۽ هيٺن جي حالت تي اهڙو ته درد ڀريو اظهار ملي ٿو جيڪو دل تي گهرو اثر ڇڏي ٿو. جيڪو شاعر جي ساڃاهه ۽ سرت سان ڀرپور آهي جيڪو تخيل جي رنگن سان رنگيل آهي ۽ اهو من جي گهرين ۾ لهندو محسوس ٿئي ٿو.

پوليس کاتي جهڙي ڪنور دل کاتي ۾ رهندي به سرتاج اندر جي نازڪ احساس رکندڙ انسان کي زندهه رکيو آهي. هن جي سيني ۾ ڌڙڪندڙ دل اندر 'ماڻهو' ۽ 'ماڻهپي' لاءِ سڄا ۽ پيار ڀريا جذبا جاڳن ٿا.

سارون ۽ سڀنا، سرتاج جي سٽن مان ليٽا پائيندي ڏسجن ٿا. هن جي شاعري ۾ پيار، جي پيچرن ۾ رهجي ويل پرينءَ جي پيرن جي خوشبو محسوس ٿئي ٿي ۽ هن جي شاعريءَ ۾ محبوب جو انتظار ڪندڙ ناريءَ جي اکين جو اوسيئڙو ملي ٿو. فني ۽ فڪري حوالي سان سرتاج جي شاعريءَ ۾ ڏاڍي پختگي نظر اچي ٿي. غزل، وائي، نظم مطلب ته جنهن به صنف کي هن جو قلم چمي ٿو، ان ۾ جان اچي وڃي ٿي. وزن جي حوالي سان به ورلي ڪا ڪمي سندس سٽن ۾ محسوس ٿئي ٿي. اسان جو هي سهڻو ۽ سادو شاعر حسين سارون ساڻ ڪٿي شاعريءَ جي خوشبوءِ سان ماحول کي مهڪائيندو اڳتي وڌندو هلي ٿو. سندس نيشن ۾ سندر سڀنا آهن. شل! سڀنا محبت جو ماڳ، ماڻين.

سعید میمن

عادل - لاڙڪاڻو

سيپٽمبر 2001ع

پڳو پڳو، پڳو پڳو، پڳو هجوم درد جو،
اسان جي درميان هو رڳو هجوم درد جو!

چيوسين تنهنجو ساٿ آ هليون ٿا منزلن طرف،
ڏٺوسين پوئتي جڏهن، هيو هجوم درد جو!

اهاڻي ديد آ پرين! اهو ئي دارُ آ اڃان،
اوهان کي جو ڏٺو هيو اهو خمار آ اڃان.

پرين اندر جون موسمون پنن جيان ڇڻي ويون،
خزان خزان وجود آ، ڪٿي بهار آ اڃان.

چريا! عمر جون سرحدون ڪٿي وڃي پگيون مگر،
اها ئي آهي دلڪشي، اهو نڪار آ اڃان.

اسان اوهان جي چؤطرف رڳو طواف ٿا ڪريون،
اوهان ئي آهيو زندگي، اوهان سان پيار آ اڃان.

امان جي اڳيان تو اچي مسڪرايو،
لڳي ٿو تـ نـگريءَ سڄي مسڪرايو.

الا تيز اُس ۾ ڪڪر چائنجي ويا،
جڏهن وار کولي سڄي مسڪرايو.

تڏهن موت کي پي اچي مات ويندي،
جڏهن هٿ هٿن تي رکي مسڪرايو.

سڄو جسم سُن ٿي ويو آهيان،
نڪي هٿ مٿا هون، نڪي مسڪرايو.

هت هٽن تي رڪي روئي پئي،
هوءَ مون سامهون ڏڪي، روئي پئي.

درد هن جو ڪير ٿو ڄاڻي پٺا!
ناچڻي جيڪا نچي، روئي پئي.

واءِ ٻي پيرا اڃانڪ ويو ٿي،
خالي رستن کي ڏسي، روئي پئي.

حال پنهنجو هاڻ ڪهڙو ٿي ويو!
هورڙيان ڇڏڻ ۾ ڇڻي، روئي پئي.

هو اڃانڪ ڇو ڪري تنها ويو؟
حال اوريندي سگهي، روئي پئي.

وقت وارن کي ڪري ڇاندي ڇڏيو،
آئيني سامهون اچي، روئي پئي.

E

اسان توکي اکيون کولي ڏسي پي ڪونه سگهياسين،
اسان جو آن اسان جو آن، چئي پي ڪونه سگهياسين.

چيو هو دل ته نيٺن مان اماڻيان مان چميون توڙي،
اميدون هون چمڻ جون پر چمي پي ڪونه سگهياسين.

اسان هي گيت ۽ وايون غزل توک لکيا آهن،
مگر تحفو ڪتابن جو ڏئي پي ڪونه سگهياسين.

هزارين گهاٽ سيني ۾ سمائي جي رهيا هاسين،
مگر هي گهاٽ نيٺن جو سمي پي ڪونه سگهياسين.

اسان جو هي سچو جيون انهي، ٻڌتر ۾ گذري ويو،
جيئن پي ڪونه هون جانان! مري پي ڪونه سگهياسين.

E

پڳو پڳو، پڳو پڳو، پڳو هجوم درد جو،
اسان جي درميان هو رڳو هجوم درد جو!

پرين سڄي پنڊال ۾ توهان جا تمڪ ٿي هئا،
مگر اکين جي پوئتان لڳو هجوم درد جو!

خدا خدا، خدا خدا، خدا به ڇا ڪندو هلا!
سڀالي دل جي صيف ۾ رڳو هجوم درد جو!

جيوسين تنهنجو مات آ هلون ٿا منزلن طرف،
ڏٺوسين پوئتي جڏهن، هيو هجوم درد جو!

رڳو آ تنهنجي آرزو، رڳو آ تنهنجي جستجو،
ملي سگهئين نه تون مگر مليو هجوم درد جو!

L

مون کي ته ٿا سمجهو،
ڪنهن کي ٿا ڀلا سمجهو!

ٻئي ڏانھن نھارن جي،
اڪثرين جي خطا سمجهو.

جھوپن کي اڏائي ڄا،
سا تيز هوا سمجهو.

وارن جي کلڻ کي مون،
دردن جو دوا سمجهو.

جنھن پل تو نظر ٿيري،
سو پل ئي سزا سمجهو.

'سرتاج' قسم تنهنجو،
توکي ته خدا سمجهو.

E

نيئن جو درد، يار! تون سمجهي سگهيو نه آن،
اي اکين جا نار! تون سمجهي سگهيو نه آن!

تون آ ته تنهنجي جسم جو اڪڙيون طواف ڪن،
ڪيسين ڪورهندو ڌار، تون سمجهي سگهيو نه آن!

جوڀن سڄو هي تنهنجي نگاهن پٺيان ويو،
چاندي ٿيا هي وار، تون سمجهي سگهيو نه آن!

هاڻي ته تنهنجو شرم ۾ گهمندو وتان پيو،
مون تي کلن ٿا پار، تون سمجهي سگهيو نه آن!

او سڪي! او سڪي! او سڪي، رات جو،
ياد تنهنجي اٿاريو اچي رات جو.

تنهنجو نالو لکي آنءُ چمندو رهيس،
آنءُ چمندو رهيس ٻو سڄي رات جو.

نيٺ پنهنجا ڪنڌيءَ تي تڪن ٿا پيا،
شال موٽي اچي هو وري رات جو.

مان ته کولي اڪيون صرف ڏسندو رهيس،
ڳالهه پوري اسان جي نه ٿي رات جو.

آءُ 'سرتاج' تون پاڻ ويهي ته ره،
مون ته کولي ڇڏي دل - دري رات جو.

[

تنهنجون يادون، سڀا، منهنجي ننڊ ڦٽائن ٿا،
تنهنجي گهر جا رستا، منهنجي ننڊ ڦٽائن ٿا.

هوري ان هوريان تنهنجون يادون دور وڃن ٿينديون،
خالي گهر جا ڪمرا، منهنجي ننڊ ڦٽائن ٿا.

تنهنجا گيت، غزل ۽ وايون گولي پڙهندو هان،
گيت غزل هي تنهنجا، منهنجي ننڊ ڦٽائن ٿا.

چئني پاسي دانهون ڦرتي ريتي ريتي آ،
سڄي سنڌ تي لاشا، منهنجي ننڊ ڦٽائن ٿا.

L

گهر سڄو منان آهي، ڇوڪرا!
تو بنا ڪجهه پي نه ناهي، ڇوڪرا!

ننڊ نيٺن کي ڇڏي آهي وئي،
ڪيترو پوڳيو آ ڇاهي، ڇوڪرا!

هو اچي، من اچي موٽي وري،
هاڻ کي ئي روز ناهي، ڇوڪرا!

ڪو ٻيو مون کي پيو ناهي اڃان،
تنهنجي نيٺن منجهه ڇاهي، ڇوڪرا!

سند ڌرتي اڄ به پيارا! تو منجهان،
آسرو لائو نه آهي، ڇوڪرا!

[

هر خوشي تنهنجي حوالي ٿو ڪريان،
زندگي تنهنجي حوالي ٿو ڪريان.

تون سنڀالي رک پلي توڙي به ڇڏ،
دل چري تنهنجي حوالي ٿو ڪريان.

پاڻ لفظن ۾ تلاشي تون نه ڏس،
شاعري تنهنجي حوالي ٿو ڪريان.

ڏينهن سارو تنهنجي سوچن ۾ ويو،
رات پي تنهنجي حوالي ٿو ڪريان.

E

چو طرف چانداڻ، تون ۽ مان پرين!
ساهه جي سرهاڻ، تون ۽ مان پرين!

هي سمورو جهڳ ته جوڙي، ۾ رهيو،
دور هون چاڪاڻ، تون ۽ مان پرين!

پيار جي معنيٰ ڀتو ناهي اڃان،
پيار کان اڻڄاڻ، تون ۽ مان پرين!

سامهون توکي ٿو ڏسان ائين ٿو لڳي،
موج ۾ ميراڻ، تون ۽ مان پرين!

ڇو اکين آڏو به اوجھل ٿو رهين،
تنهن ٿي هان، تون ۽ مان پرين!

مون کي منهنجو ساه لڳين ٿي،
ساه نه ڇا ويساه لڳين ٿي.

تو مان مندرتا ٿي پرسی،
توڙي ٻک ۾ پاه لڳين ٿي.

تمنجي آڏو نيل جهڪن ٿا،
سج ٻچ تون الله لڳين ٿي.

هٿ لڳن سان سڙي پون ٿا،
آڏيءَ جو آڙاه لڳين ٿي.

توئن چنڊ ۽ چنڊ نه آهي،
چاندوڪي، جو چاه لڳين ٿي.

توڪي ڪنهنجي ڪاڻ نه آهي،
ڪيڏي ٻي پرواه لڳين ٿي!

[

آئيني جي سامهون پيماني يار، مسافر سوچي ٿو،
ريل جي سڀني ڪيڙن ڪري وڻي ڌار، مسافر سوچي ٿو.

هيڏي هوڏي جاڏي ڪاڏي وڪري ويو هان دوست،
پنهنجو جيون ٿي ويو آهي چار، مسافر سوچي ٿو.

آڏي، ڌاري ڪمري اندر ٻارن جا ٿو ٽهڪ تلاشي،
پنهنجا ڏور ڇڏي آيو آ ٻار، مسافر سوچي ٿو.

هوءَ جا ٻانهون هار ٻنائي منهنجي ڳلي ۾ وجهندي هئي،
هاڻي ڪير ڳلي ۾ وجهندو هار، مسافر سوچي ٿو.

رانديڪن جي دور ۾ ڪيڏا ٻار کنيا هن جيون ۾ مون،
۽ هي جلد هليا ويا ڪارا وار، مسافر سوچي ٿو.

اڪين سان پنهنجون اڪيون مليون هن. حجاب تڙهي ڪري پيا هن.
اڪين مان تنهنجي ڪريا نه ڳوڙها، گلاب تڙهي ڪري پيا هن.

اسان توهان کي ڏٺو ته جانان، صدين جا ڳوڙها اڪين ۾ آيا،
ڄمڪڻ کان اڳ ۾ جهمري پياسين، ثواب تڙهي ڪري پيا هن.

اڃان اسان جون هي درسگاهون، سڪائي ڳوڙها سگهيون نه آهن.
شعور پوري اڪيون سمهي پيو، ڪتاب تڙهي ڪري پيا هن.

توهان ته روشن شهر جا وائي، توهان نه ڄاڻو اڪين جي ٻولي،
اسان ازل کان سوال الجميل، جواب تڙهي ڪري پيا هن.

اڃان ته شهرن جون هي گهٽيون پي، ڳاڙها ڳوڙها پيون ٿيون ڳاڙين،
عذاب ايڏا ته هن مليا جو، عذاب تڙهي ڪري پيا هن.

وري اسان جي وجود مان پي، ساز ڪوري ڪڍي ويو ڪو،
وري تنهري جي تار سڙڪي، رهاب تڙهي ڪري پيا هن.

اڃان ڏسڻ ٿيون اڪيون هي راهون، اڪين اڪين ۾ حجاب آهي،
توهان ڪه ٻئي ٻئي سمانو ليڪن، اسان ڪه ٻئي ٻئي عذاب آهي.

اچو ٿا ٻاهر گمڙي، گمڙي ۾ بدن توهان جو هوا چمي ٿي،
سڄي جهان ڪه ڪليل آ ڀرڻ، اسان جي خاطر نقاب آهي.

پرين ڪي آڏو جڏهن ڏٺوسين، اسان ته ٻئي ۾ جهڪي پياسين،
گناه سمجهو توهان ٻئي ۾، اسان ڪه سجدو ثواب آهي.

اسان جا ڳوڙها سوال ڪن ٿا، اسان جون نظرون سوال ڪن ٿيون،
توهان جو گهرو ڏسڻ اسان ڏي، سوال آ يا جواب آهي.

اڙي زمانا اسان توهان جو، ٻگاڙيو آ ٻه ٻگاڙيو چاهي؟
توهان جي هٿ ۾ بندوق آهي، اسان جي هٿ ۾ ڪتاب آهي.

L

هوء مون ڏي آئي پئي وات تان وري وئي آ،
ڪيترائي گهيلي هئي، ڏيڍ کان ٽري وئي آ.

آ پلي ڏسي وڃ تون پاڻ پنهنجو ڪمري ۾،
ياد پي تنهنجي چري پاڪرين پري وئي آ.

هر گهڙي آ خواهن ۾، تو بنا عذابن ۾،
ڪنهن چيو توهان کي هي، تو بنا سري وئي آ.

شام مونکي پئي چوي، هن گهٽي، جي خاموشي،
تون چو پيو ان اڃان، بند ٿي دري وئي آ.

تي هوا هر هر چوي، ڪجهه ٻڌو اٿي سرتاج،
اڄ به هن حويلي ۾، چوڪري مري وئي آ.

هٺ ڪاڏيءَ تي رکي ويهي رهيو،
هو د در آڏو اچي ويهي رهيو.

ناهي پتو ڪاڏي مسافر پئي ويو،
ڪنهنجي چاهي کي ڏسي ويهي رهيو.

تنهنجي نيشن ۾ ترون ٿا هر گهڙي،
ڍنڍ ۾ چن ڪو پکي ويهي رهيو.

تمڪ تنهنجا واءِ ۾ گونجن پيا،
ڪو پڙاڏو هو ٻڌي ويهي رهيو.

هن رستي تان ڪٿي اخبار هئي،
هڪ حسينا کي ڏسي ويهي رهيو.

E

نه ڪي ڏس مليو ۽ نه چارو مليو،
نه ڪوئي ملڻ لاءِ اشارو مليو.

ڪٿي نيڻ هلندي ڏٺم اپ ڏي،
پريشان اپ تي ستارو مليو.

اڙي او جواني! تون ترسي ته پئ،
اسان کي ڪٿي آ ڪنارو مليو.

اسان رات غم سان گذاري ڪئي،
پرين! درد آهي سگهارو مليو.

تو کي ويس ڳاڙهو ڍڪڻ پئ گهريو،
مگر موت ۾ رنگ ڪارو مليو.

E

هي مري ويو نيٽ آ، هن کي ٻڌائجو،
۽ ها اسان جي قبر تي ڏيئا جلائجو.

ڪمرو اداس ٿيندو تازي هوا بنا،
هر روز منهنجي ڪمري جا ٻرڻا هٽائجو.

مون کي ڀتو آ مون بنا ٿيندي اداس هو،
ڪڇو نه دير جلدي هن کي گهرائجو.

ٿيو نه ميل پنهنجو، جيئري ته ڇا ٿيو!
مٿي پهچائڻ پيرڙا گهر ۾ گهمائجو.

منهنجا هي خط جڏهن پي توکي اداس ڪن،
لاڙي سمورا خط هوا ۾ اڏائجو.

E

ڪو پڙائو بي وفا تائين پهڳو،
پيارُ پنهنجو اتما تائين پهڳو.

آءُ تنهنجي 'مان' اڃان پوڄا ڪيان،
مانُ تنهنجو ديوتا تائين پهڳو.

ڏاڍ جي تون ڳالهه ڪهڙي ٿو پڇين،
سلسلو هي ڪرپلا تائين پهڳو.

هر طرف کان دردُ ٿو ڊوڙيو اچي،
دردُ آهي چوڏما تائين پهڳو.

راحت پنهنجي راحت ۾ گم ٿي وئي،
ڪو نه آهي جو خدا تائين پهڳو.

هر هڪ رستو تنهنجي گهر جو رستو سمجهيوسي،
تو به تنهن ھانجھري ٿو ڪمرو سمجهيوسي.

ڪارو برقعو پائي منهنجي سامهون بيٺي هئي،
پير عبادت لک ڪجي ويا ڪمرو سمجهيوسي.

تنهنجي لفظن سان اچن ٿا اڏندا ٿاندا دوست،
تنهنجو ڪمرو ڪمرو ٿو ويو لهجو سمجهيوسي.

پتڪي پتڪي نيٺ اسان جا هاڻي پهتا هن،
پنهنجي نيٺ منجهه رلي ٿو پاڇو سمجهيوسي.

جنهن کي چاتي لائڻ خاطر پير وڌاياسي،
سوئي ساڻ ڇڏي ويو جنهن کي پنهنجو سمجهيوسي.

L

هوريان اسان ڏي وڌي ٿي پئي،
ٿڌي هير وانگر لڳي ٿي پئي.

هوائون به جهومن نچن ٿيون پيون،
جڏهن وار کولي هلي ٿي پئي.

وري چنڊ اپ ۾ ٿو گم ٿي وڃي،
سڪي جيئن سامهون اچي ٿي پئي.

اها جاءِ ٿي ٿي امر ٿيو وڃي،
جتي پير پنهنجا رکي ٿي پئي.

اڪين ۾ اسان ڪيئن گهوري ڏسون،
کٽي نيڻ هر هر ڪڪي ٿي پئي.

اڙي لاڙڪاڻا! تون مرڪين پيو،
هلي مرڪ تو ۾ رهي ٿي پئي.

۷

اوجتو چا يار مان جاگي پيو،
درد ڪو سينگار مان جاگي پيو.

هن اتي اڌ رات جو وڻ پٽ ڪٽيا،
ڪو پڙاڏو ڌار مان جاگي پيو.

تو جو ڪوليا وار خوشبو پي پگي،
واس وار وار مان جاگي پيو.

مون پئي مگر ٿ پيتو رات جو،
پ غزل ڪو چار مان جاگي پيو.

هاٿ مان ڪا لٽ ٿي پرندي اچي،
ڪير ڪارونهار مان جاگي پيو؟

ساده موتي سكي، م آيو آ،
هو به شايد گفني، م آيو آ.

تمک تمنجي پتي، م آيا هن،
درد تمنجي پتي، م آيو آ.

کيڏيون گاريون ڏئي رهيو آهي،
هو به شايد اسي، م آيو آ.

مان ته جيئري مري ويو آهيان،
"موت" مون ڏي چئي، م آيو آ.

منمنجي پاسي ۾ هو جلي ويو آ،
باهه کيڏي مٽي، م آيو آ.

اسان لاء ڪڏهين اندر کان پهچو،
گهٽي، موڙ، رامن ۽ در کان پهچو.

ڪٿي ٿي رهي شاعريءَ جي پري،
* اسان رات روئي پندر کان پهچو.

الا مينهن ۾ جو جهري ٿو پوي،
اچو ها اچو ان چهر کان پهچو.

مٽيءَ جو پنوڙو ڏسي ڇا پلا!
اڃان ڪنهنجو پيا ٿا قبر کان پهچو.

اسان سان ملي ڇا ٿي سوچي پلا!
چري تو ڪڏهن آ نظر کان پهچو.

ڇا سرتاج کي تو گهٽيءَ ۾ ڏٺو،
اسان شام جو هي سکر کان پهچو.

[

هڪير قاسي پيو، ڇار ڪنهنجو هيو؟
چنڊ پي ڏس پرين يار ڪنهنجو هيو؟

رات الجھيل پيو چاندني کان پڇي،
پير ڪنهنجا هيا، ڀار ڪنهنجو هيو؟

تو نه سوچيو ڪڏهن رات جواو چري؟
ڪنهن ڳلي ۾ پيو هار ڪنهنجو هيو؟

دانهن توڙي دري نيٺ آهي پڳي،
رات روئي پيو ڀار ڪنهنجو هيو؟

۱

ڏيويءَ مان ڏٺو هو چري چوڪري،
ياد آئي اسان کي وري چوڪري.

ڪون نڪري سگهي آه جيون منجهان،
ساهه جي چڻ ته آهي ذري چوڪري.

شمر تنهنجي اندر ساهه پيو ٿو منجهي،
ڪول هيڪر اچي ڪا دري چوڪري.

هوءَ پاسي مان گذري ۽ ساڙي وئي،
الا چڻ ته آهي چري چوڪري.

تنها تنها پيو روز رلندو رهي،
تنهنجو سرتاج ويندو مري چوڪري.

[

♥ حاجي ساري ٿر جي مٽي،
 پنهنجي پياري گهر جي مٽي.
 پاڻي اندر هالڪ تڙگي،
 گولي ٿو پيو جر جي مٽي.
 مون لڪ ٻاڪ ۽ ٻوٽو آهي،
 ساجن تنهنجي ٿر جي مٽي.
 ماڻهن جي هٿ پٿر آيا،
 رات چمي مون در جي مٽي.
 ° دانش! ٿوراها ڏيندي آ،
 تنهنجي يار قبر جي مٽي.

E

♥ حاجي، محمد مڪنهر
 ♦ دانش: مهنجوپٽ

خالي خالي شهر سمورو خالي هي رستو،
ڪير اسان جا ڳوڙها اڳهندو ساڄن توکان پو.

هلندي هلندي نيٺ ڪٿي مون پٽي واجهايو،
وقت ڪنڀون تلوار اسان جي سامهون پيو هو.

ويئي ويئي ڪڪر جيئن هي ڀرسي نيٺ پيا،
ويئي ويئي ڏور هليو ويو پنهنجو پاڇولو.

هي ڏس منهنجي وارن مان ٿي چاندي واجهائي،
ساٿ رهيو ٿي ناھي پيارا هاڻي جوڀن جو.

مون سان منهنجي ڪمري اندر تنهنجون يادون هن،
ماڻهن ليکي ڪمري اندر تنهنجا سڌڪاڻ ٿو.

اڪين سان ڪيون التجائون ٻرين،
مليون ڪونه مون کي وفائون ٻرين.

وري رات ويڙهي ڪي ريڙهي ويون،
گھليون نيٺ اهڙيون گھٽائون ٻرين.

الا شعر جانان کان ڀرتي ويون،
وري ڪونه اينديون وفائون ٻرين.

اسان پيار کي ٻئي لڪايو مگر،
هلائي ويون هي هوائون ٻرين.

الائي ته ڇا ڇا وساري ڇڏيو؟
الائي ته ڇا ڇا چيائون ٻرين.

جڏهن رات کولي لڦافو پڙهيو،
ته ڳوڙها خطن ۾ مڪائون ٻرين.

E

اکين مان اچانڪ ٻڪي آوسي،
چري تو چو آڏو رکي آوسي.

وري منهنجي تصوير آڏو رکي،
جهن مان چمي تو اچي آوسي.

کائي نيڪ پڙڪو اڏامي ويو،
ڏني جو پٿر ۾ ٻڪي آوسي.

سينگار سامهون وٺي شرمائجي،
پسي سونهن اهڙي سڪي آوسي.

چيائون ته سرتاج پي ويو مري،
هٿن مان ڪري چو ٻڌي آوسي.

L

پيو تو گولي واريء مان،
پير ڪريا هن ٿاريء مان.

هُو تہ ڪراچي کان موٽيو،
جن هو نڪتو آريء مان.

مون لڳ هڪ حسينا پئي،
ليٿا پاتا لاريء مان.

هلندي هلندي پير رُڪيا،
ڪير پئي آ چاريء مان.

۽ هوء مونکي آچي ٿي،
گل کڻي ڪي ڪاريء مان.

E

اڄ مون تنهنجو نانءُ لکيو آ،
ڪاغذ ۾ ٻي ساهه پيو آ.

آءُ دريءَ مان واجهايان ٿو،
ٻاهر ڪڍو مينهن وسو آ.

تنهنجي وارن منجهه سجايان،
اڄ مون ٿوڙي گل رکيو آ.

ڪيڏي خوشبو آه هوا ۾،
نيٺ هوائن توکي چميو آ.

تون ڪيئن لهندين هنن کي هاڻي،
هاڻ کي توڻي ڪونه لڌو آ.

ويئي وار اڃا ٿي ويا هن،
آئيني ٻي هاڻ چيو آ.

E

تڻمنجو ٿا پڄن ماڻهو،
ڇا ڇا ٿا چون ماڻهو؟

نيٺن ۽ هنئي ڇڦلي،
ڪيئن راز رکن ماڻهو.

هر ڏاڍ تي خاموشي،
جيئري هن دفن ماڻهو.

ديوار ۽ در سڏڪن،
ڇا ياد اٿن ماڻهو.

اي رات ٿري وڃ تون،
سڄ لاءِ سڪن ماڻهو.

ما وقت جي آويءَ ۾،
هر ويل پڄن ماڻهو.

E

چاهه سڪي مان واجهايو پئي،
هند دريءَ مان واجهايو پئي.

خط کي کولي جيئن ڏٺو مون،
هُن چئي، مان واجهايو پئي.

ننڍڙي هالڪي اڪڙيون کولي،
رات رديءَ مان واجهايو پئي.

ماڻهن مرڪي هُن جي گهر ڏي،
شام گهٽيءَ مان واجهايو پئي.

سج لٿي کان پوءِ ڏٺم تو،
ميڻ پٽيءَ مان واجهايو پئي.

[

يار جي ٻار ڏي هي اڪيون ٿيون ڏسن،
تنهنجي سينگار ڏي هي اڪيون ٿيون ڏسن.

تون نه آئين اڃان، وار چاندي ٿيا،
هر اچي وار ڏي، هي اڪيون ٿيون ڏسن.

روز مون ڏي ڏسين، روز گهائي وجهين،
چو تڪي ڌار ڏي، هي اڪيون ٿيون ڏسن.

آءُ گڏجي هلون، امن جي هنجاءُ ۾،
پيار ٿي پيار ڏي، هي اڪيون ٿيون ڏسن.

آءُ منصور ناهيان، تڏهن به پرين،
هر گهر ڌار ڏي، هي اڪيون ٿيون ڏسن.

E

رات ماڻهو مٿا ها ٿنڊ ۾، عذاب هوريان اُٿي رهيا هن،
خوشي ته آئي هلي وئي پر، درد مون وٽ صدي رهيا هن.

اڃان اکين ۾ آس جا ڪڪي، ڏيئا جلن ٿا، ڏسي وڃو ٻيل،
اڃان اميدون ٿياس تي هن، لفظ سارا جلي رهيا هن.

نيٺ آيا هو شام ڌاري گهوري گهوري ڏسن ٿا گهر ڏي،
الائي ڇا ڇا ڪٿيون وڃن ٿا، الائي ڇا ڇا رکي رهيا هن.

اسان جي شعرن ۾ تون رهين ٿي، سونمن تنهنجي امر ٿي وئي آ،
اسان لکون ٿا هي شعر توکي هٿ پنهنجا ڏڪي رهيا هن.

ماڻهو پنهنجو پاڻ کي ئي پنهنجي اندر پيو تلاشي،
هر ڪو ڊوڙي ٿو پاڻ خاطر ساڻ ڪهڙا سکي رهيا هن.

E

شمر تنهنجي ڪان يار هاڻي هير ٿڌڙي اچي رهي آ،
پاڻ تنهنجا رهيا نه آهيون سار تنهنجي سڪي رهي آ.

شام ڌاري گهر اڳڻ ۾ ڪٿ تي ويهي پئي ٿي سوچي،
جڻ ته سڀا صدين جا هوريان رڻي پلو ۾ پڌي رهي آ.

مان ته گهروڙي ڏسان ٿو هن کي چوڪري پي چري لڳي ٿي،
ويني ويني رني پئي ۽ ويني ويني ڪلي رهي آ.

اڄ به نيري آپ مان ڏس ٿو ڪيئي ٿمي رهيا هن،
گهلندي گهلندي هوا ڳلن تان پاڻ ڳوڙها اُگهي رهي آ.

اسان تي آخر ڪلون ٿا ڇا ڪن، اسان ته آهيون فقير ماڻهو،
درد تنهن ڪٿي هلون ٿا، سڪن ۾ تنهنجي پتي رهي آ.

وقت کان اڳ ڪٿي ويون "دانش" ڳوٺ جون هي هوائون توکي،
ديوي آخر موت جي ڏس، ناچ ڪمڙو نچي رهي آ!

ألجمي پيوهان چارو ڏيندين،
آگر سان اشارو ڏيندين.

ڪُنن اندر ڦاٿل آهيان،
ٿورو وقت! ڪنارو ڏيندين.

رات اچڻ جو چئي ويو آهي،
هڪڙو نمڪ اڏارو ڏيندين.

پيرن سان چڙيو آ پيارا!
هائڻ سان سهارو ڏيندين.

تو کي لکندي سال ليا ڪي،
ڇا ڪو سحر مڱهارو ڏيندين؟

[

شهر به ڪهڙو شهر ٿو پاسي،
جن ڪو سائت نگر ٿو پاسي.

ڪهڙي ڪهڙي ٿر تي سوچون،
جاڏي ڪاڏي ٿر ٿو پاسي.

تو ٻن ڪيڏا نير وهيا هن،
نيئن ۾ ڪو جر ٿو پاسي.

ريل ڪا ٻرجي آئي آهي،
ڌارين جو لشڪر ٿو پاسي.

تنهنجي رخ تي وار اچي ويا،
چنڊ تي جن ته ڪڪر ٿو پاسي.

ڪمري مان ڪي ٿمڪ اچن ٿا،
پيار پريو منظر ٿو پاسي.

E

هو ته ڪنهن جي چاهه ۾ گم ٿي ويو،
۽ انڌي ويساهه ۾ گم ٿي ويو.

ان جو مون کي ڪو پتو ناهي پيو،
جو توهان جي راهه ۾ گم ٿي ويو.

ڇا هيو ۽ ڇا منجهان ڇا ٿي ويو!
هو چريو ساراهه ۾ گم ٿي ويو.

هو، ڪپڙن کي ڏسي روئي پئي،
لاش باقي واهه ۾ گم ٿي ويو.

سال سارو انتظارن ۾ رهي،
سرتاج پوئين ماهه ۾ گم ٿي ويو.

E

توہن جا گمڙي گذري،
ڪيڏي نه ڪڙي گذري.

ڇا لاءِ تو ورجائين،
جا رات جو ٿي گذري.

هوءَ ساهه ۾ سانڍيل هئي،
هاڻي ڇو لڙي گذري؟

خوشبوءَ سان واسي وئي،
پاسي مان اچي گذري.

اڌ رات جو نيشن مان،
برسات وسي گذري.

[

سڄو ڏينهن رستن تي رهندا رهيا،
مگر سڌ تنهنجي نه در تي پهتا.

سدا مرڪ توکي مبارڪ هجي،
اسان کي ته سڌڪا ئي سڌڪا مليا.

اسان جو چڙي لڙڪ پي ساٿ ويا،
لڳو لڙڪ پنهنجا به پنهنجا نه ها.

سڄي رات توهان رهائين ڪيون،
اڪيلو هيس، نيٺ جڏهن ڪليا.

پري چرڪ سرتاج ٻاهر ڏٺم،
هوا تي جڏهن تڪ در جا ڪليا.

لڙڪ اندر ۾ ٻي ويا آهيون،
ڪنهنجو جيئن جي ويا آهيون.

پنهنجا سڀ احساس مري ويا،
شايد جھونا ٿي ويا آهيون.

هوٽل تي ويهي سوچون ٿا،
ڪاٿي پاڻ رکي ويا آهيون.

دروازي مان واجهائين پئي،
توڪي ياد اچي ويا آهيون.

ڪمڙي هنڌ تي پاڻ مٽائين،
ڪاٿي پاڻ پهچي ويا آهيون.

[

گذ مون سان ٻي هلي ٿي شاعري،
مان ڪلان ٿو ۽ ڪلي ٿي شاعري.

شاهه جي بيتن جيان تون ٿي لڳين،
تنهنجي چهر ۾ مان ٻڪي ٿي شاعري.

رات جو ٻاري ٻئي مان ٿو لکان،
مون ڏي خواهين ۾ اچي ٿي شاعري.

هن جي نيشن ۾ رهي ٿي ڪائنات،
هو فطرت جي لڳي ٿي شاعري.

مون کي ان کان وڌيڪ پيو چاڪي،
هو جو منهنجي پڙهي ٿي شاعري.

ۛ

واري به تتي آهي.
مون راه رتي آهي.

هت ياه وسامي وئي.
يت ياه متي آهي.

سک يار سنهالي رکه
دردن م پتي آهي.

هي خون آهي کنهنجو.
هر راه رتي آهي.

وارن سان لکائي ٿي.
چولي تي چتي آهي.

سرتاج ته تنها آ.
چند سان کتي آهي.

هر گهڙي هن سان ئي ئي گهارجي،
هو ته وسريو ئي نه آ ڪيئن سارجي.

اڪ پوٽ ۾ ئي وقت اڏندو ٿو وڃي،
ڪجهه ته هاڻي وقت کي پيهارجي.

آرسيءَ آڏو پهچي ئي پاڻ کان
چا پلا هن کي ڪلي ڪيڪارجي.

وار پاسي ڪر ته ڪا چانڊاڻ ٿئي.
گگه آهي ٿوري اوندهه تارجي.

سينگار پيٽيءَ کي ئي اچلي فرش تي،
سرتاج ٺاهي پاڻ چو سينگارجي.

وري در تي پهڳو آهي اسان جو يار سيلاني.
اسان کي تو لڳي هاڻي سڄو منسار سيلاني.

ٻڌي هي چير جو چمڪو کلن پيا شهر جا ماڻهو،
الا! مرڪي پيو تڏهين چريو فنڪار سيلاني.

اسان جون هي اڪيون جانان رڳو تو ۾ ڪٽل آهن،
اسان جي ديد آ تو ۾ ڪٿي آ پيار سيلاني.

اڃانڪ اپ مان ڳوڙها پرين ڪيئي ٿيا آهن،
مري ڦٽ پاڻ تي ويو آ وري ڪو ٻار سيلاني.

ڏٺڪ پئي سونهن چوريءَ جي قيامت ئي قيامت هئي،
وري ويتر ڪري آئي چري سينگار سيلاني.

پان کان بيزار ٿيندو ٿو وڃي.
زندگيءَ تي ٻار ٿيندو ٿو وڃي.

هو ته ٻاجھي جي پٺيان ڊوڙي پيو،
جوان آھي ٻار ٿيندو ٿو وڃي.

پان کي سڪ ٿي چڏي ويا راهه،
درد ھاڻي يار ٿيندو ٿو وڃي.

کلندي کلندي آ وري روئي پيو،
ھوناٽڪي ڪردار ٿيندو ٿو وڃي.

ھن کلندي اڄ سھيلن کي چيو،
سرتاج پي فنڪار ٿيندو ٿو وڃي.

E

چند چانداڻ کي، ڪيترو روڪجي.
سونهن سرهاڻ کي، ڪيترو روڪجي.

وار کولي آئي رات سامهون جڏهن،
هو ٻلا پاڻ کي ڪيترو روڪجي.

هو اڃان پيار جي ڳالهه پيو ٿو ڪري،
ٻار اڻڄاڻ کي ڪيترو روڪجي.

ساري ترم آهي ڳالهه تنهنجي پرين،
هيڏي واکاڻ کي ڪيترو روڪجي.

هن مون کي ڏٺو مون به مرڪي ڏٺو،
هن چڪتاڻ کي ڪيترو روڪجي.

E

تمنجي سار عطا،
پلپل يار عطا.

راه نهارن تا،
تمنجا بار عطا.

ونا نيئن مان،
کيڏا نار عطا.

تمنجو جيون ائين،
جن کا چار عطا.

تمنجي قبر تي،
گاڙها هار عطا.

هاء! تي وئين چو؟
جلدي ڌار عطا.

E

سکرند واسي عطا محمد مگي، پوليس انسپيڪٽر، جيڪو ڪراچي ۾
دمشگر دن هٿان شهيد ٿي ويو

ڪو پل سڌڪا ڪو پل مارون اينديون هن.
پوءِ به اسان تي يار ميارون اينديون هن.

جنهن وقت به تنهنجا ڪولي خط مان پڙهندو هان،
ذهن منهنجي ۾ ڪيئي اڏارون اينديون هن.

ڪيئن چوين ٿو توکي وساري خوش آهيان،
پل پل تنهنجون يار پهچارون اينديون هن.

جنهن ويل اسان کي ياد توهان جي ايندي آ،
لڙڪن جون هي ڪيئي قطارون اينديون هن.

هر وقت توهان جي ڪڙڪي مان مون ڏي سرتاج،
اڏري تنهنجون نيٺ نهارون اينديون هن.

ان کي رهبر کير چوي جو،
ناريءَ جو ارمان نه ڄاڻي.

آخر ڪنهنجو گهر اڏي ويو،
تيز ٻرين طوفان نه ڄاڻي.

پيارا پنهنجي پيار ڪهڻي،
مندر ۾ ڀڳوان نه ڄاڻي.

ڪنهنجو ماس سڙي ويو آهي،
هي گونگو شمشان نه ڄاڻي.

آڏيءَ جو ول کير کڻي ويو،
ٻنيءَ مان قرآن نه ڄاڻي.

ڪر موڙي هوءَ هاڻ اتي آهي،
ڇا هي روشنڊان نه ڄاڻي؟

E

نظر پئي ٿي پتڪي نظر کان پري،
ٿيندو ڪير تنهنجي شعر کان پري.

هاڻي جي وچ ۾ نظر ٿي اچي،
رهي ڪيئن نوري ڪينجهر کان پري.

ڪري ڪوئي محسوس پيڙا انهن جي،
ويا مور اڏري جو ٿر کان پري.

ڪٿي نيٺ توڙي نهاريان ٿو مان،
پرين! نيٺ ويندا نه در کان پري.

وري ڇا ڪسڻ لاءِ گڏ ٿيا آهيو،
ويو درد هاڻي ته گهر کان پري.

آڌيءَ ڌاري نيٺ ٿمي پيا،
توڪي ساري نيٺ ٿمي پيا.

چوڏس خاموشيءَ جو منظر،
راهه نڪاري نيٺ ٿمي پيا.

پل پل مون تي لهرون مرڪن،
گھاڙ ڪناري نيٺ ٿمي پيا.

تنهنجا نقش چٽيا مون پيارا،
۽ پوءِ واري نيٺ ٿمي پيا.

اوسيٽري ۾ گيت لکيا مون،
يار اڇاري نيٺ ٿمي پيا.

[

اڪين جي شعر ۾ رُندي، ٻرين پيرا وڃاياسي.
ڪيوسي غير کي پنهنجو مگر پنهنجا وڃاياسي.

توهان جي سار ۾ اُلجهي اُڏاڻي ننڊ نيڻن جي،
اڪيون پوري سگهيا ناهيون، سڀئي سڀنا وڃاياسي.

اهوئي ڪوپ پيو آهي مگر سا چانهه ڪانهي ڪا،
اهو لمحو رهيو ناهي، ڪٿي لمحا وڃاياسي.

اسان ڏي لاڙڪاڻي جون گهٽيون گهوري نهارن ٿيون،
شهر جي شور ۾ جانان! ڪٿي رستا وڃاياسي.

ولي وئي هيءَ وردي آ، اسان کي دور رستن کان،
اسان 'سرتاج' پنهنجا سڀ ڪيل وعدا وڃاياسي.

۱

رڳو ڳوڙها ڳوڙها جدائي ڪهاڻي.
پرين پنهنجي آهي اها ئي ڪهاڻي.

چري وار کولي اسان لڳ ٿي سوچين،
اسان کي هوائن ٻڌائي ڪهاڻي.

ٻڌي پير پاييل جو سامهون نجي ٿي،
تو سمجهي سندس ها، خدائي ڪهاڻي.

نه مون توکي سمجهيو، نه تو مون کي ڄاتو،
مَلائي ڇو ماڻهن اڃائي ڪهاڻي.

اڃان تڪ اکين جو لڳو ئي نه هو.
هليو ايئن ويندين، پتو ئي نه هو.

ڏٺوسين صرف تنهنجي نپڻ ۾ ئي،
اسان پاڻ پنهنجو ڏٺو ئي نه هو.

ائين شمر ڳوڙهن سان پرڃي ويو،
اڃان پاڻ پيارا رتو ئي نه هو.

هڏاسين صرف تڪ تنهنجا پرين!
اسان ڪجهه توهان کي چيو ئي نه هو.

پلا حال ڪهڙو آ 'سرتاج' جو،
توهان يار ڪنهن کان پڇو ئي نه هو.

E

موت گهڙيءَ لاءِ دور هليو وڃ، پنهنجو وقت پهڳو ئي ناهي،
هاڻ سڪيءَ جي سيني تي يرا لپتي ٿڪ پهڳو ئي ناهي.

ماڻهن شايد سانت جي چادر پنهنجي بدن تي اوڍي آهي،
سارا مندر سانت ۾ آهن، ڪاٺي گهنڊ وهڳو ئي ناهي.

نيٺ ڪنڌيءَ کان موٽي آيا، هوريان هوريان لڙڪ ٽمن ٿا،
ساري رات ڏلي وئي آهر دلير اڃ به پهڳو ئي ناهي.

جوهن زت جا سارا ڏينمڙا تنهائيءَ ۾ گذري ويا هن،
شام جي لب تي سرخي آهي، هٿن رنگ ڏلو ئي ناهي.

وقت جي سيني تي هي ڪيڏا گهرا گهرا گماڙ لڳا هن،
شهر ته آهي ريتو ريتو، ماڻهن کي اُڪو ئي ناهي.

E

آء ڪمرو شراب، تنهائي.
رات، اوندهه عذاب، تنهائي.

منهنجي نالي ڪري وئي آهي،
چند يادون، ڪتاب، تنهائي.

هڪلائي عذاب بڻجي وئي،
جهور ٻوڙهو، خراب، تنهائي.

تارون چيڙيندي درد جاگي پيو،
رات هٿ ۾، رباب، تنهائي.

منهنجو گونجيو سوال 'هلندو ڪو'،
تنهنجو آيو جواب، 'تنهائي'.

ڪير هاڻي هٿن کي روڪيندو،
سان سامهون شاب، تنهائي.

نٿو هان ڪوئي نهاري سگهي.
پلا ڪنهن جي جيئون سهاري سگهي!

جواني ڪُنن مان ته تاري وئي،
اسان کي ته ٻوڙيو ڪناري سگهي!

وڃي چئوس هاڻي ته موٽي اچي،
مٺيءَ سان مون کي سهاري سگهي!

چري دل چوي ٿي ته 'سرتاج' جي،
وڃان پاڪرن ۾ گذاري سگهي!

[

پيو ٿو گولي پير مٽيءَ تان،
گذري وئي آ ڪير مٽيءَ تان.

ڪيڏو سٺو ٻالڪ آهي،
ميڙي ٿو پيو پير مٽيءَ تان.

قبرستان ۾ بيٺو سوچي،
نڪري ايندي ڏير مٽيءَ تان.

چئني پاسي وڪريل لاش،
ڪيڏا اوکا وير مٽيءَ تان.

پيرن هيٺان ٻاهه ڀري ٿي،
ويا هن اُڪري پير مٽيءَ تان.

E

صديء صديء جا نيٺ پياسا توکي ڳولن ٿا،
شهر سڄي جا تنها رستا، توکي ڳولن ٿا.

پاڻ شهر جي رستن اندر گم ٿي ويا آهيون،
پاڻ نه آهيون پنهنجا پاڇا، توکي ڳولن ٿا.

صبح سويري پاڻ اچي تون هٿ سان ٺاهي وڃ،
هلڪا هلڪا گهنج رليءَ جا، توکي ڳولن ٿا.

آءُ رکي وڃ ڇپ اسان جي تتل جذبن تي،
جوهن رُت جا پيارا لمحا، توکي ڳولن ٿا.

سارو گهر هي تون تنها تنها ٿي ويو آ،
خالي خالي، گهر جا ڪمرا، توکي ڳولن ٿا.

E

وري اچي ٿي رات ۽ ڪندي پيار ٿي اچي،
نظر نظر سان چوڪري ڪنيون خمار ٿي اچي.

اسان ته پاڻ کان ميانا وڃون ٿا دور پاڻ ٿي،
ڏسون ٿا پوئتي جڏهن پٺيان نهار ٿي اچي.

جڏهن به چاندنيءَ کي اسان ٿا ڀاڪرين پريون،
اسان کان تيز اُس چو ڪٿڻ پيار ٿي اچي.

ٿڪل ٿڪل هي نيڻ ۽ ٿڪل هي پيرڙا ڪٿي،
ڏسو ته ڪنهن جي شام جو ڏسڻ مزار ٿي اچي.

توهان کي پل حيات جا ڏيون چو ٿورڙا پلا،
اوهان کي ارپنا ڪرڻ سڄي جمار ٿي اچي.

توهان ته راند راند ۾ ڪٿي پئي راند پيار جي،
توهان ڏي جيت ٿي پڳي، اسان ڏي هار ٿي اچي.

کٽي نيڻ هر هر ڏنائون شهر ۾،
انهيءَ ويل مون کي ڪنائون شهر ۾.

سڄو لوڪ گهوري نھاري پيو،
جڏهن پير پنهنجا رکيائون شهر ۾.

جڏهن مون ملڻ لڏ چيو ڳوٺ ۾،
تڏهن مون کي مرڪي چيائون شهر ۾.

پرين شور ۾ پاڻ گم ٿي وياسين،
اسان ڏانھن ماڻھو مڪائون شهر ۾.

چڙهي تون ڪراچيءَ کي 'سرتاج' وئين،
ڪيون تو به ڪيڏيون خطائون شهر ۾.

مون کان ڪجهه پهچڻ ٿو چاهي،
آڏيءَ ويل اچڻ ٿو چاهي.

بستر تي پهچائي ويو آ،
هاڻي حال پهچڻ ٿو چاهي.

جوانيءَ ۾ ڪجهه ياد نه آيس،
پيريءَ منجهه جهڪڻ ٿو چاهي.

وقت ٿيو آ مرڪيو ناهي،
من هاڻي مرڪڻ ٿو چاهي.

ٺٽو ٺٽو، ٺٽو ٺٽو، مينهن وسي ٿو،
توسان گڏ پئڻ ٿو چاهي.

منهنجي اوسيٽيءَ کي هُو پي،
ڪوئي نانءُ ڏيڻ ٿو چاهي.

درد ڪيڏا ڏئي وئي آهين،
ياد پوءِ ٻي اچي وئي آهين.

آءُ تنهن ٻڌي رهيو آهيان،
تمڪ جيڪي ڇڏي وئي آهين.

ڪوٺ ساڳيو اڃان پيو آهي،
ٻانڀ جائي رکي وئي آهين.

ننڊ - ديوي الائي ڪاڏي وئي،
سائڻ ان کي وٺي وئي آهين.

منهنجا ڳوڙها اڳهي سگهي ناهين،
ڏور ڪيڏو مڪي! وئي آهين.

خالي گهر ۾ ڇا ٿو ڳولين؟
هيڏي تر ۾ ڇا ٿو ڳولين؟

نيٺ ڪٿي پي ڪونه ڏسين ٿو،
نيٺ خبر ۾ ڇا ٿو ڳولين؟

مور پي جوءُ ڇڏي ويا آهن،
هاڻي تر ۾ ڇا ٿو ڳولين؟

جاڏي ڪاڏي ڪريو آهي،
هن شهر ۾ ڇا ٿو ڳولين؟

سونمن جي ديوي نيٺ هلي وئي،
هان مندر ۾ ڇا ٿو ڳولين؟

ۛ

اچن پي ياد ٿيون هر هر هوائون شهر جانان جون،
وساري مان سگهيو ناهيان وفائون شهر جانان جون.

کٽي جي نيڻ گهائڻ ٿيون اک ڇا ڇا پڌائڻ ٿيون،
اک ڇا ڇا چون ٿيون پيون، نگاهون شهر جانان جون.

امين ڌر تي هلي وياسين، امين تنما جلي وياسين،
اسان کي ڇڻ ڪڪي، ويون هن پلائون شهر جانان جون.

پرين هن لاڙڪاڻي ۾ پيا هون ڇڻ ته گهاٽي ۾،
ڪيون سين درگذر هاڻي سزائون شهر جانان جون.

[

نيڻ ٿا پٽڪن توهان جي راه ۾،
ڇا مليو ۾ ڇا ويو هن ڇاه ۾.

ڦرستي، ۾ آءُ آپ ڏي ٿو ٽڪيان،
جن ت آهي آپ هي آڙاه ۾!

مَن جي نيٺن مان ٽمي ڳوڙها پيا،
ڪو پهر ويٺو جڏهن وٿراه ۾.

منهنجي گيتن ۾ به تنهنجو عڪس آ،
ها، لکيو آ مون تنهنجي ساراه ۾.

تنهنجي آئي مرڪ هي آئي هلي،
ساه پئجي ويو پرين هي ساه ۾.

ڪمرو ڀٽ ۽ در ٿو جاڳي،
خالي خالي گهر ٿو جاڳي.

مان هڪ پيارا جاڳيو ناهيان،
توڪ سارو تر ٿو جاڳي.

راهن ۾ پي نيل وڃائي،
ٿاريلي ۽ لڙ ٿو جاڳي.

اڪيون پوري ڪيئن سمن مان،
نيئن منجهه شهر ٿو جاڳي.

تمڪن جا آواز اچن ٿا،
ڪوئي پيار امر ٿو جاڳي.

E

ان جي ٿي چاهتن ۾ گذري وئي جواني.
'سرتاج' جنهن ڇڏي آ خواهن کي ڏئي جواني.

ڇاڪون هي وارڙن ۾ چاندي اچي وئي آ،
وينا پيا ٿا سوچون ڪاڏي ڪئي، جواني.

اڄ ياد جي دريءَ مان پوڙهي ٽڪي رهي آ،
سوچي ٿي پيارُ ڪٿي آ؟ ڪاڏي وئي جواني؟

هي موت مون کي آخر، مٽيءَ ۾ گم ڪري ويو،
تون به هلي وئي آن، او حيف ٿئي، جواني!

[

کلندي کلندي بات پڄاين،
'کيئن ٿو گهارين رات؟' پڄيائين.

چا توکان ما وسري وئي آ،
پهرين پهرين جهات، پڄيائين.

شعرن ۾ دم ڪونه رهيو ٿي،
ڪاڏي وئي ٿي ذات، پڄيائين.

پيار ۾ قرباني ٿي گهرجي،
ڪنڌ اڏي ۾ ڪات، پڄيائين.

[

آئي هوا جيان اچي تنها ڪري وئي.
مون کي ته تنهنجي زندگي تنها ڪري وئي.

هاڻي ته پنهنجو پاڻ نظر ئي نه ٿو اچي.
تنهنجي اکين جي آڙهي تنها ڪري وئي.

سندر خيال ڪيترو ڀرتي هليا ويا.
مون کي لڳي ٿو شاعري تنها ڪري وئي.

پاڻي اچو لباس جا مرڪي ملي هئي.
ڇاڪ اهاڻي ڇوڪري تنها ڪري وئي.

هاڻي ته تنهنجي ياد پي مون ڏي نه ٿي اچي.
تنهنجي ته سار پي سڪي تنها ڪري وئي.

L

اسان کي به آهن لڳيون اوڀريون،
اکين جي شهر جون گهٽيون اوڀريون.

نه سمجهي سگهياسين اسان اوڀرين
اڇانڪ جو آيون چٽيون اوڀريون.

توهان جون به يادون اڏامي ويون،
هوائون به اهڙيون گهليون اوڀريون.

سڄي رات پاسي ۾ منهنجي رهي،
مليون هو به مون کي مليون اوڀريون.

انهيءَ ويل ڳوڙها اکين مان ٽپيا،
ڏليون جو ڪليءَ ۾ سڳيون اوڀريون.

E

رات جو تمنجي لاء لکان ٿو روزانو.
لکندي لکندي روئي پوان ٿو روزانو.

کير پلا هي وهندڙ ڳوڙها روکيندو،
ديوارن کان آنء پچان ٿو روزانو.

بند ڪري هي در ٿو پاهر نڪران مان،
چنڊ پهچي ٿو ڪيئن ڙلن ٿو روزانو.

تنگيل ڪئيندڙ ٿو مون ڏي واجهائي،
ڇاڪ هڪ تاريخ ڏسان ٿو روزانو.

بيت پٽائيءَ جا سڀ تمنجي چمري مان،
اڪيون پوري يار پڙهان ٿو روزانو.

[

رهيا نيٺ آتا به ساري حياتي.
رڳو انتظارن ۾ گهاري حياتي.

پرين پاڻ تنهنجي پسڻ جي ڪري،
خدا کان وٺي سون اڏاري حياتي.

اسان کي حياتي گذاري ڇڏيو
اسان يار ڪاٿي گذاري حياتي!

هلي آ اکين جي شهر ۾ تلاشيون،
اسان جا ٿي پنهنجي وساري حياتي.

وڙي مرڪي وارن جي چاندي چيو،
وٺي نيٺ گذري اڃاري حياتي!

E

گوليو آ مون ڪونه لڌو آ گهر جو دروازو.
۽ ها شايد گم ٿي ويو آ گهر جو دروازو.

جاڏي ڪاڏي نظرون ڦيري سوچيان ٿو،
هي آ، هو آ، يا ڪو ٻيو آ گهر جو دروازو.

گولي گولي نيٺ لڌو مون هاڻي ڪئن ڪوليان
پاڻ تو جيڪو بند ڪيو آ گهر جو دروازو.

آخر توکي ڪيئن ٻڌايان او پيارا سائين!
تون ڪيڏو ماندو ٿيو آ گهر جو دروازو.

پاڻ اچي 'سرتاج' تون هن ڪي، ڪولي ڏس،
ڪر ڪٿي تولا، ڪڙو آ گهر جو دروازو.

گهٽيءَ جي سامهون اچي رنو هو.
اوهان کي ساري سڪي رنو هو.

اڪين جا ڳوڙها سڪي ويا ها،
چريو هو ماڻهو يڪي رنو هو.

سڄي جواني قبر تي پوڙهو،
چون ٿا ٻانئون رکي رنو هو.

مٽيءَ جون دانئون ٻڏي ڪنن سان،
هٿن تي موهن نچي رنو هو.

E

موهن ٻيڙت، راڳي

وري تاهه ڪائي لهي ٿا وڃون،
ماضيءَ ۾ ڪو پل لهي ٿا وڃون.

پرين ها! اسان کي ڀلائي ڇڏيو،
اسين لڙڪهه بڻجي وئي ٿا وڃون.

خوشين پي اسان کي وساري ڇڏيو،
اسان درد توهان لهي ٿا وڃون.

اها جاءِ ڪيڏو جلي ٿي پئي،
جتي رات پيارا رهي ٿا وڃون.

وري غير نظرون نئون گهاءَ ڏي،
ڏٺو زخم ڪيڏا سمي ٿا وڃون!

پيار پنهنجو ٻي وفا ٺُلجي وئين،
راه منهنجي ئي صفا ٺُلجي وئين.

مون ته ٿمڪن جي گهري خيرات هئي
اڄ پرين اهڙي سخا ٺُلجي وئين.

نيٺ نيٺن سان ملي هڪ ٿي ويا،
پوءِ ٿيا جي حادثا ٺُلجي وئين.

مون وساري ڪونه توکي آ سگهيو،
تون اسان کي ڇو پلا ٺُلجي وئين.

ٻار ٽڪئي پيٽ، ننڱي پير سان،
خلق کي خلقي خدا ٺُلجي وئين.

روز وچون ٿا ويجهو پر،
روز ٿيون ٿا ڌار اسان.

درد اندر ۾ پيمي ويا،
صدین جا هن يار اسان.

باه سان پاڪر وجهون ٿا،
ڪيڏا آهين ٻار اسان.

آءُ هلي آ دوريءَ جي،
ڪريون ٿا ديوار اسان.

ٽمڪ توهان جي حصي ۾،
دردن جا تموار اسان.

تنهنجي در تي اچڻ لڪ به دل پئي گهريو.
تمڪ سامهون ٻڌڻ لڪ به دل پئي گهريو.

تنهنجو نالو چئيءَ جو اڪ چا هيو،
نانءِ توتي رکڻ لڪ به دل پئي گهريو.

ڪوڙ ڳالهيون هيون جي اڏوريون رهيون،
ڪوڙ قصا ڪرڻ لڪ به دل پئي گهريو.

ڪلڻ ويل سرتيون ته توهان هيون،
توهان گڏجي رڻڻ لڪ به دل پئي گهريو.

اڪين جي شمر جي گهٽين ۾ پرين!
هاڻ گم ٿي وڃڻ لڪ به دل پئي گهريو.

منهنجي نظر هن جي نظر جي لاءِ آ.
آه ٻي هوندي اثر جي لاءِ آ.

هن کي ڏسي سارو شعر جهومي پيو،
چوڪري جن هن شعر جي لاءِ آ.

تو ڳالهين تي ڪڏهن سوچيو به آ،
ڪو گچيءَ لاءِ ڪو قبر جي لاءِ آ.

مان وڳو پهرِي ڀيرو آهيان اچو،
ها منهنجي تياري سفر جي لاءِ آ.

هوءَ هڻي ٿي تلڪ ننڍڙي ٻار کي،
هي ٽڪو ڪارو نظر جي لاءِ آ.

L

رات پي شبنمي رهي آ.
پوء به تمنجي ڪمي رهي آ.

من اسان جو آيو آ صحرا جيئن،
هائو نيئن ۾ ڏس نهي رهي آ.

اوهان هوا ۾ اماڻي جيڪا،
چن تي ٽاڪيل چمي رهي آ.

دل رهي ڪيئن تمنجي سيني ۾،
هوءَ جو سامهون گهمي رهي آ.

رات جو پويون پهر ستارا خاموشي.
نيٺن جا پهريو اشارا خاموشي.

پردو هٿائي پوڙهو ڏسي ٿو شهر طرف،
خالي خالي شهر جا چارا خاموشي.

آءُ اڪيلو گهاڙ ڪناري سوچيان ٿو،
توڻ هي منان ڪنارا خاموشي.

سونهن ڪراچي آخر تنهنجي ڪاڏي وئي،
ديوارن تي گونگا نعرا خاموشي.

آءُ ته خاموشيءَ کي ٿوڙيون يار هئي،
جُهوري وجهندي آخر پيارا خاموشي.

چون ٿا ته 'سجدا قضا ٿو ڪريان'.
چوان ٿو، 'نمازون ادا ٿو ڪريان'.

چون ٿا، 'محبت خطا ئي خطا آ'.
چوان ٿو، 'خوشيءَ سان خطا ٿو ڪريان'.

چون ٿا، 'ڏسڻ سان ڪري ٿو پوين'.
چوان ٿو، 'وري التجا ٿو ڪريان'.

چون ٿا، 'اڪيون ڇو ڪلين ٿي نه ٿو'.
چوان ٿو، 'ڏسان ٿو پيو ڇا ٿو ڪريان'.

چون ٿا، 'قيامت ۾ مڃيا پئڻدو'.
چوان ٿو، 'قيامت ٻيا ٿو ڪريان'.

پيا ئيڻ پنهنجا ٻري پيارڙا!
اسان رات کولي ڌري پيارڙا!

اسان کي ڪنارن تہ ٻوڙيو ميان!
ڪنن مان ٻڌاسين تري پيارڙا!

وري ياد تنهنجي اسان ڏي ٻڳي،
وئي چانهه پنهنجي ٺري پيارڙا!

اڪيلائي ڪيڏو ٿي جهوري ٻئي،
اچو ها، اچو ها، وري پيارڙا!

توهان کي هوائون بہ چونديون وري،
ويو ’سرتاج‘ تنهنجو مري پيارڙا!

گڏ ٻي توبان رهڻ ڏاڍو ڏکيو،
ڌار، پنهنجي موت جهڙي زندگي.

ها، گذاري ٿا ڇڏيون توکان بهير،
يارا پنهنجي موت جهڙي زندگي.

ڪيئن گهارن ٿا ٻيا فوت پاڻ تي،
ٻار پنهنجي موت جهڙي زندگي.

وقت گذري ويو پهرين سگريٽ جيئن،
چار پنهنجي موت جهڙي زندگي.

E

زندگيءَ ۾ نيٺ ڪنهن کي ٿا ڏسن،
۽ گهڻيءَ ۾ نيٺ ڪنهن کي ٿا ڏسن.

مان ته پنهنجو پاڻ کي ڏسڻ ويس،
آرسيءَ ۾ نيٺ ڪنهن کي ٿا ڏسن.

ست ست ۾ سار ڪنهنجي آ پرين!
شاعريءَ ۾ نيٺ ڪنهن کي ٿا ڏسن.

رات جي آ سائت ۾ منهنجي اڳيان،
ڊائريءَ ۾ نيٺ ڪنهن کي ٿا ڏسن.

سجدي تي سجدو ڪيان توهن گهڙيءَ،
بندگيءَ ۾ نيٺ ڪنهن کي ٿا ڏسن.

اندر م پرين باه پني ٿي پري،
ايجان در ڪليل آ متان هو وري.

خوشي مون ڏي آئي هئي عارضي،
مگر درد ويهي رهيا گهر هڪري.

اسان لاءِ اوندهه رڳو چارسو،
!ڏ، چنڊ ٿي ويو اسان کان پري.

ايجان يادگيريون اچن ٿيون ٻيون،
اٿي ٿو پوان يار آهون پري.

ۛ

تو کي ڏسندي ايئن لڳو،
ڦرتي، تي چڻ چنڊ لڳو.

پکين ۾ چرڙاٽ پيا،
شايد وڻ جو ڌار پڳو.

ٻاهر روڊن تي چرپر،
ڪاليج ۾ آ گهٽ وڳو.

نيشن کي اوسيٽرا آهن
هان تـ جلدِي يار اچو.

ڪيڏي ڏوڙ اڏامي ٿي،
تاه تتي ۾ ڪير پڳو!

آڏيءَ جو پهري آئي،
گاڙهو سڀن منجه وڳو.

جوين واچوڙي جيئن ويو،
سئي ۾ پوندو ڪيئن سڳو.

گهڙي پل جو گهوري خبر ۾ ڏٺو.
لڳو پاڻ کي مون قبر ۾ ڏٺو.

هيو جسم تنهنجو پرين لاڙ ۾،
اسان روح تنهنجو اتر ۾ ڏٺو.

الائي ته ڇا ڇا وڃائي ڇڏيو،
الائي ته ڇا ڇا نظر ۾ ڏٺو.

سڄي رات چند سان پاڪر هيا،
کليون جي اکيون پاڻ گهر ۾ ڏٺو.

زماني کي ظالم چوين ٿو پيو،
ڪڏهن تو به آهي اندر ۾ ڏٺو.

اڪيلا نه آهيون سفر ۾ پرين!
اسان چند کي پي سفر ۾ ڏٺو.

چريا تون ته مسجد ۾ گولين پيو،
خدا کي اسان جهنگ جهر ۾ ڏٺو.

مون وٽ ڪو ٻل ترسيو ناهين،
ساٿ سوير ڇڏي ويو آهين.

ڏوڙ اڏائي گم ٿي وئين هر،
هويان پير ڇڏي ويو آهين.

پيارا! پيار ۾ هوجا واري،
ڪيڏي مير ڇڏي ويو آهين.

پاڻ مري وئين هر پارڻ لڪ،
ڪيڏا وير ڇڏي ويو آهين.

ڪمڙي ڪمڙي ڳالهه تي سوچون،
سوچون ڏير ڇڏي ويو آهين.

نيٽن ۾ ٻي خالي رستا ٽاڪي ٿي.
چري آهي چنري ۾ سڀنا ٽاڪي ٿي.

ڪير ڏيندو هي هاڻي جوڻي موٽائي،
تنها ڪمري ۾ هو، ڇا ڇا ٽاڪي ٿي.

الهم ڪولي سڏڪي سڏڪي مرڪي ٿي،
ماضيءَ جا سڀ پيارا لمحا ٽاڪي ٿي.

رات هوا ۾ هلڪو هلڪو شور هيو،
ڪڙڪي ڪولي ٽمڪ پڙاڏا ٽاڪي ٿي.

سانت گهي 'سرتاج' وٺي آ جوڻي ڪي،
توڪي ساري ساندھ سڏڪا ٽاڪي ٿي.

۽

هر گهڙي هر پهر ۾ تنها هيو.
ڪو ته هيڏي شعر ۾ تنها هيو.

هاءِ ڪلتي ڏئي ڪري پيو اوچتو،
يار پيڙو لهر ۾ تنها هيو.

هن جي اندر ۾ ته ڪوئي شخص هو،
هو ته خالي نظر ۾ تنها هيو.

مون ته خوابن ۾ رهاڻيون پڻ ڪيون،
هو ته گهر جي پٿر ۾ تنها هيو.

هن کي جيون پي زهر پاسي پيو،
چو ته پوڙهو چهر ۾ تنها هيو.

خيالن ۾ هوءَ آئي آهي،
مرڪي ۽ شرمائي آهي.

هن کي پل پل آءِ پڙهان ٿو،
گيت، غزل ۽ وائي آهي.

ماڻهن ڪجهه پي ڪونه چيو آ،
رستن ڳالهه ٻڌائي آهي.

تنهنجا وار کليل هن شايد،
خوشبو اڌري آئي آهي.

تنها جيئندس هيڏي جڳ ۾،
پيارا ڳالهه اڃائي آهي.

جوين مات ڇڏي ويو آهي،
ليڪن ڳالهه اُهاڻي آهي.

E

چئني پاسي سانت چڙي ويا سارا جوڳيٽڙا!
تنها تنها ٿي ويا گهر جا جارا، جوڳيٽڙا!

نيرو نيرو آپ پي تون ڀرسي پوندو آ،
تون روئي پوندا آهن، چارا، جوڳيٽڙا!

هو ڏس! ڪمري اندر تن تي دڙ چڙهي وئي آ،
تنهنجي راه تڪن ٿا هاڻي ڍارا، جوڳيٽڙا!

منهنجي من جي ٿرهي ڪيڙي اجري اجري آ،
پنهنجي چن سان لکي وڃ نءرا، جوڳيٽڙا!

ڳوٺ وڃي ڏس توك ڪيڙيون ٻانهون آيون هن،
شمرن اندر گم ٿي ويندين، پيارا جوڳيٽڙا!

مون سان تمنجني ڪمري اندر آهي تنهائي.
ويئي ويئي پيو ٿو سوچيان، ڇاهي تنهائي.

هلندي هلندي نيڻ ڪٽي ٿو آپ ڏي واجهائي،
جيون جا چو گهرڙا وئي آ ڊاهي تنهائي.

هوريان هوريان پنهنجون يادون واءِ اڏائي ويو،
هاڻي ڪٿي پئي آ لاهي پاڻي تنهائي.

ڪيڏو ڏور هليون ويون آهن ننڍون نيڻن کان،
ڪيڏو پوڳيو آهي توکي ڇاهي تنهائي.

ڪڏهن ڪڏهن آئيني جي سامهون سوچيان ٿو،
مون سان تمنجئون يادون آهن، ناهي تنهائي.

L

ٻيو لوڪ جهاڙي هلي آءُ تون،
چري! سڄ لاڙي هلي آءُ تون.

چين جو توهان ڏي رهيل قرض آ،
وري وڃند تاڙي هلي آءُ تون.

مٿان موت پاڪر ۾ مون کي پري،
اهوڪ، ڏهاڙي هلي آءُ تون.

چري دل تي نالو لکيل آ اڃان،
پلي دل جي پاڙي هلي آءُ تون.

هيءُ 'سرتاج' پي بند ڪمري اندر،
ٻيو لڙڪ ڳاڙي هلي آءُ تون.

راه تمنجي تڪي لڙڪ لاڙيا اسان،
تون نه آئين پرين! مينهن آيا مٿان.

تمنجو جلوو ٻئون ٿا ٻيا هر طرف،
جاء اهڙي نه آ پير جاتي رڪان.

چو اسان وٽ اچي آه ويهي رهيو،
چو وڃي ٿي نه ٿو، درد آيو ڪٿان!

او چري نرتڪي! سوچ ٿوري ته ڪر،
چير تون ٿي ٻڌين، آنءُ چو ٿو نجان.

هي اکين جي نظر ٻي ڪسي تون وئين،
ڦرجي وياسين اسان وقت تمنجي مٿان.

وايون

جيترا رولڙا، جيترا اوجاڳا - سرتاج جي زندگيءَ ۾ آهن،
ايترا شايد ئي ڪنهن جي زندگيءَ ۾ هجن، سرتاج ۽ چنڊ هميشه
جاڳندا رهيا آهن ۽ رڳندا رهيا آهن.

جڏهن چوڏس ڇپ ڇپاٽ هوندي آهي ته هي به چنڊ سان
گڏ اُڀرندي ئي سفر سان هوندو. فاصلا ئي فاصلا. سوچ - نگر سان
نيڃ سنڌو رستا لاهيندي، ڳولها ۾ رهندي، ڳولها، جا هن جي وجود
جو حصو.

هي جو اڪيلاپ ۾ شديد اڪيلاپ ۾ هي چين روح
پنهنجين سوچن کي، پنهنجي نازڪ ۽ نفيس جذبن کي، مڪمل
احساسن کي، اڻپورين خواهشن کي بلڪل ائين ئي چٽيو، جيئن
وان گاف ڪينواس تي تيز ۽ تڪارنگ هاريندو هو.

سرتاج به پنهنجن احساسن تي سوچ نگر جي ڪنهن
سوچ مڪيءَ جي فصل ۾ هر سوچ - گل جي ڪيفيت کي چٽي ٿو.
'اڪين جي شعر مان' 'سپنن جو سنسار' اُٿي ٿو. ڪنهن
هيٺائست وانگر پنهنجن احساسن، جذبن، کي لفظن جي سحر
انگيز چادر اوڙهائي نه رڳو پاڻ پر سڀني کي هيٺائائيز ٿو ڪري.

اخلاق انصاري

پئتي واجهائي،
پوڙهو روئي ٿو پيو.

تتل واريءَ سان،
هوريان ڳالهائي،
پوڙهو روئي ٿو پيو.

وڙه وڙامي ويا،
پر چو جيون مان؟
درد وڃي ئي ڪونه ٿو.

سڌڪيون ديوارون،
خالي ڪمرن مان،
درد وڃي ئي ڪونه ٿو.

اڪيون کليل هن،
هاڻي نيٺن مان،
درد وڃي ئي ڪونه ٿو.

پٺيان اچي ٿو،
منهنجي رستن مان،
درد وڃي ئي ڪونه ٿو.

لکين ٿو سرتاج،
تنهنجي گيتن مان،
درد وڃي ئي ڪونه ٿو.

جوڀن ناريءَ مان،
ليئا پائي ٿو.

هڪڙو ئي ڏيئو،
اونده ڪاريءَ مان،
ليئا پائي ٿو.

شيشي کي سوري،
ڪوئي لاريءَ مان،
ليئا پائي ٿو.

پاڳي، جو آواز،
ٿر جي واريءَ مان،
ليئا پائي ٿو.

ڪاري ڪاري روڊ تي،
زخمي هي ڳيرو،
ڪنهنجي راهه تڪي پيو.

ڪوئي اچڻو ڪونه آ،
خالي آ ڳيرو،
ڪنهنجي راهه تڪي پيو.

هو ته هليو ويو چنڊ ڏي،
هاڻي نئون ڏيرو،
ڪنهنجي راهه تڪي پيو.

متان واءِ لٽي وڃي،
پانڌي جو پيرو،
ڪنهنجي راهه تڪي پيو.

فوتو، ڪمرو، خاموشي،
لفڙي ۽ ڏيرو،
ڪنهنجي راهه تڪي پيو.

ويئي ڪولي وار هان،
ناهي جو سرتاج،
سرتيون! سڪ هليو ويو.

آڻي ڏيندو شام جو،
مون کي ڪو سرتاج،
سرتيون! سڪ هليو ويو.

سانجھي، سڌڙا گونجيا،
ساري ٿو سرتاج،
سرتيون! سڪ هليو ويو.

ڪولي دروازو ڏنم،
ڪاڻي هو سرتاج،
سرتيون! سڪ هليو ويو.

پوئيندس مان نيڻ،
ايندو هو سرتاج،
سرتيون! سڪ هليو ويو.

منمنجي جيون مان،
مرڪون ڪير ڪٿي وٺو.

تنما گهر ۾ شام جو،
وينو ٿو سوچيان،
مرڪون ڪير ڪٿي وٺو.

هاڻي سوچن سان مان،
الجمي پيو مان،
مرڪون ڪير ڪٿي وٺو.

سوچي وينو سانورو،
جوڳي صدين کان،
مرڪون ڪير ڪٿي وٺو.

رات هوائن پڻ چيو،
تنمنجي ڌرتيءَ تان،
مرڪون ڪير ڪٿي وٺو.

وارن جي چهر،
تنهنجي چهر تي،
چنڊ به آهي رقص ۾.

پيارا پيار پري،
لمحي لمحي تي،
چنڊ به آهي رقص ۾.

آڏي، جو آئي،
اُٺي رستي تي،
چنڊ به آهي رقص ۾.

تمڪ ٻڌائڻ ٿا،
مٿان ڪمري تي،
چنڊ به آهي رقص ۾.

پنتي چڙي خواب،
اڳتي نڪري ويو،
ماڻهو ڪوئي هڪلو.

رستا ڏسن ٿا،
هتان گذري ويو،
ماڻهو ڪوئي هڪلو.

گهر پاتين کان پي،
جلدي وسري ويو،
ماڻهو ڪوئي هڪلو.

په ٺوڀنن جيئن،
پل ۾ وڪري ويو،
ماڻهو ڪوئي هڪلو.

مونکي تنهنجي ئي،
ياد ڏياري ٿي،
ملڪي ملڪي روشني.

آڏي، جو آخر،
مون سان آهه پڪي،
ملڪي ملڪي روشني.

رڻل هئي مون کان،
هاڻي آهه رتي،
ملڪي ملڪي روشني.

ڪيڏي ٺهيل آ،
تو مٿان ڦرتي،
ملڪي ملڪي روشني.

ٿڌڙي ٿڌڙي ڇانوڻي،
نم جي هيٺان ڪو،
ننڊ پيو آهي.

ڏينهن لڙي ويو آ مگر،
آخر اڃان چو،
ننڊ پيو آهي.

جاڏي ڪاڏي سانت آ،
لڳي ٿو رستو،
ننڊ پيو آهي.

اڪيون ڪولي ٿي نه ٿو،
الا توکان پو،
ننڊ پيو آهي.

منهنجي جيون ۾،
تنهنجي اچڻ سان،
گل ٿڙي پيا هن.

هر هنڌ مھڪارون،
مرڪي ڏسڻ سان،
گل ٿڙي پيا هن.

ڪمرو، تون ۽ مان،
گڏجي کلڻ سان،
گل ٿڙي پيا هن.

توڪ گيت لکيا،
ڪيڏا سوچڻ سان،
گل ٿڙي پيا هن.

هلندي پيرن جا،
آخريار نشان،
مٽيءَ منجه ملي وٿا.

سوچيم آڏيءَ جو،
هي ڪهڙا انسان،
مٽيءَ منجه ملي وٿا.

مڙڪي ويڄاري،
جنهن جا سڀ ارمان،
مٽيءَ منجه ملي وٿا.

هي اڏيل جهوپا،
آيا جي طوفان،
مٽيءَ منجه ملي وٿا.

جاگي پونديون هن،
تنهنجي نالي سان،
سندوء جون لهرون.

آزاديءَ جا گيت،
ڳائن صدين کان،
سندوء جون لهرون.

بيهي هلن ٿيون،
ميد سن منجهان،
سندوء جون لهرون.

جاگي ساري رات،
ڏسن ٿيون سڀنا،
سندوء جون لهرون.

آڌي آءِ نه تون،
مونکي هاڻ نٿو وڻين.

پئي پويان ٿو وڃين،
منهنجو پاڻ نه تون،
مونکي هاڻ نٿو وڻين.

يادون پل ناسور ٿين،
پر جان گهاءِ نه تون،
مونکي هاڻ نٿو وڻين.

وسري جيئن وڃن،
پل پونڊ ڪجن،
هننجي ڪري ۾ سگي.

ڳوٺي منهنجي شاعري،
پن مان پڙهجن،
هننجي ڪري ۾ سگي.

آئيني جي سامهون،
شوڪارا پرڃن،
هننجي ڪري ۾ سگي.

آلا منهنجي ياد ڪي،
سنيالي رڪجان،
هننجي ڪري ۾ سگي.

پيو ټوياد اچي،
هکړو ماښمو شاه جو.

ايندو آهر روز،
تنه قبر تي،
هکړو ماښمو شاه جو.

پل پل روښي ټو پيو،
ساري ماضي، کي،
هکړو ماښمو شاه جو.

گهوري گهوري ټو ډسي،
ايندو ويندو ډي،
هکړو ماښمو شاه جو.

چوي پيو سرتاج هان،
باقي ډينهن په ټي،
هکړو ماښمو شاه جو.

تو کي ٿو ماري،
هڪڙو ماڻهو رات جو.

خالي پينگمي کي ڏسي،
هنجون ٿو ماري،
هڪڙو ماڻهو رات جو.

گورڙا گورڙا زندگي،
ڪيئن پيو گهاري،
هڪڙو ماڻهو رات جو.

کولي درد ڪتاب هي،
ڪنهن کي ڏيکاري،
هڪڙو ماڻهو رات جو.

سرتا ساري مون،
آڌي ڌاري مون،
توڏي خط لکيا هئا.

کلي کلي پڻ پڙهيسي،
منجھون هاري مون،
توڏي خط لکيا هئا.

پرزا پرزائي ويا،
بتي هاري مون،
توڏي خط لکيا هئا.

آيو ڪونه جواب،
واري واري مون،
توڏي خط لکيا هئا.

پيرون جي خوشبو،
تمنجي چارن مان،
ليئا پائي ٿي.

اوڻده نفرت جي،
تمنجي يارن مان،
ليئا پائي ٿي.

وقت اڏامي ويو،
چاندي وارن مان،
ليئا پائي ٿي.

ڪنهن لاءِ هي چوري،
در جي ڏارن مان،
ليئا پائي ٿي.

گهمري خاموشي،
هاڻي چارن مان،
ليئا پائي ٿي.

دل جي ڪرڪيءَ مان،
ليٽا پائي ٿي،
ڪاڪا! تنهنجي شاعري.

منهنجي نيٽن جي،
ننڍ ڦٽائي ٿي،
ڪاڪا! تنهنجي شاعري.

پاڙي واري چو؟
پلپل ڳائي ٿي،
ڪاڪا! تنهنجي شاعري.

لفظ ڪري خنجر،
مونکي گهائي ٿي،
ڪاڪا! تنهنجي شاعري.

پاڪرم آهين،
منهنجي پانهن ۾،
گل ٽڙي پيا هن.

گهنيون مرڪن ٿيون،
مڪشي راهن ۾،
گل ٽڙي پيا هن.

تنهنجي ايندي ٿي،
هان نگاهن ۾،
گل ٽڙي پيا هن.

يا ته اچي وئين تون،
يا ته هوائن ۾،
گل ٽڙي پيا هن.

آيا آڏي، ويل،
سپنا سيراندي،
منمنجي ننڊ اڏي وئي.

هاڻي پاڇن جو هتي،
ڪو به نه آ ڪاندي،
منمنجي ننڊ اڏي وئي.

مٿاڻي پيرا وئي،
آڻي جو آندي،
منمنجي ننڊ اڏي وئي.

رستي ۾ رولي ويا،
پاڻ هليا پاندي،
منمنجي ننڊ اڏي وئي.

سارون، سہنا، مان،
سرتیون تند نئي اچي.

آهن جوہن جا،
پويان پاچاوان،
سرتیون تند نئي اچي.

کلیل آهن نيٺ،
مونکي صدين کان،
سرتیون تند نئي اچي.

هيڏي ڪمري ۾،
تنها ويٺي مان،
سرتیون تند نئي اچي.

ٿڌڙي ٿڌڙي هير ۽،
موسم برساتي،
هاڻي ننڊ اچي ته ڪيئن؟

اڪيون پوريندي ڏنم،
چاتي، تي چاتي،
هاڻي ننڊ اچي ته ڪيئن؟

چنڊ لڳي ٿو گهوت ۽،
تارا ٻاراتي،
هاڻي ننڊ اچي ته ڪيئن؟

توڪ هت سرتاج مان،
آهيان جو آتي،
هاڻي ننڊ اچي ته ڪيئن؟

تنهنجي بدن جي،
گهٽي، گهٽي، تان،
نيٺ هٿن تي ڪونه ٿا.

چوڏس هڪارون،
سورج مڪي، تان،
نيٺ هٿن تي ڪونه ٿا.

تنهنجي وڻي کان پوءِ،
تنهنجي چٽي، تان،
نيٺ هٿن تي ڪونه ٿا.

ڪمري منجهه تنگيل،
گاڙهي سڳي، تان،
نيٺ هٿن تي ڪونه ٿا.

جوهن گذري ويو،
پوءِ به مڪي، تان،
نيٺ هٿن تي ڪونه ٿا.

﴿

جوڳي رات سمهي پيو،
ليڪن ڀارا ڇو؟
اڃان جاڳن ٿا پيا.

ڪنهنڪي الڪو ڪونه آ،
خالي جارا ڇو؟
اڃان جاڳن ٿا پيا.

چنڊا مسافر ويو هليو،
هاڻي تارا ڇو؟
اڃان جاڳن ٿا پيا.

مونڪي جيون مان ڪڍي،
هاڻي پيارا ڇو؟
اڃان جاڳن ٿا پيا.

جاني! جوڳيڙا،

ڪمڙي راهه ڇڏي ويا؟

هل هل ڪندي ڪان پئي،

پاڻ مان ليڙا.

جاني! جوڳيڙا،

ڪمڙي راهه ڇڏي ويا؟

آخر ڀرندا ڪيترو،

نيٺن جا ڏيڙا.

جاني! جوڳيڙا،

ڪمڙي راهه ڇڏي ويا؟

هاڻي جوڻي ڪي پيا،

ڄمورن اوسيڙا.

جاني! جوڳيڙا،

ڪمڙي راهه ڇڏي ويا؟

ڌڙهه اسان جي راهه جا،

راهي ٿي پيڙا.

جاني! جوڳيڙا،

ڪمڙي راهه ڇڏي ويا؟

هاڻي ڪنهن جي لاءِ ٿو،

روئين تون جيڙا.

جاني! جوڳيڙا،

ڪمڙي راهه ڇڏي ويا؟

سانجھي، ويل سڪي،
تنهنجي ياد اچي وئي.

درجي اوت منجهان،
هڪا تهڪ پڌي،
تنهنجي ياد اچي وئي.

پوتيءَ سان سوچيو هيم،
اڳندي نين اچي،
تنهنجي ياد اچي وئي.

صبح سيراندي کان،
خالي ڪوپ ڏسي،
تنهنجي ياد اچي وئي.

آڏندا ٽولي ۾ ويا،
ڏلم شام پڪي،
تنهنجي ياد اچي وئي.

اکين ۾ ٽنگجي پيون،
کيئي آڻائون،
سج لهي ويو اوچتو.

ويئي ويئي ويا هليا،
ڪجهه نه آڻيائون،
سج لهي ويو اوچتو.

سهنن جي هن شهر ۾،
پتڪيون ساڻيائون،
سج لهي ويو اوچتو.

سڀ ڏسائون سانت ۾،
ڪيان ڇا آئون،
سج لهي ويو اوچتو.

مونکي بدلي پيار جي،
گورڙها آڻيائون،
سج لهي ويو اوچتو.

گالهيون وٽون پيار جون،
هيئن جيئن هلي،
ڪاڏي رات هليو وئين.

سرتاا ساري گالهڙيون،
پيانين چلي،
ڪاڏي رات هليو وئين.

سوچين هامون لاءِ پي،
ويندي روه رلي،
ڪاڏي رات هليو وئين.

سڀني اندر سار جا،
وٽا ورق کلي،
ڪاڏي رات هليو وئين.

کاڏي، هٿ رکي،
ويٺو آهيان مان،
سج لهي ٿو سمنڊ ۾.

گاڙهي گاڙهي روشني،
ڪري آپ منجهان،
سج لهي ٿو سمنڊ ۾.

تو ۾ نيٺ لٿا،
هائو نيٽن جان،
سج لهي ٿو سمنڊ ۾.

هلندو هلندو هي،
آيو آه ڪٿان؟،
سج لهي ٿو سمنڊ ۾.

هڪڙو ڏينهن نه آ،
شايد صدين کان،
سج لهي ٿو سمنڊ ۾.

اٿي آڌي ويل،
پاڻي ٿوليئڙو
تنها تنها زندگي.

ڪاغذ، مس، قلم،
سڀ کي اوسيئڙو
تنها تنها زندگي.

اڃان تمڪي ٿو،
جاري ۾ ڏيئڙو
تنها تنها زندگي.

ڪاليندي والي ويو،
زمي جو ڳيٽڙو،
تنها تنها زندگي.

ڪنهنجو هٿ هُيو،
تنهنجي هٿ مٿان،
سانجهي، ويلي سانوري.

توڪي گهوريان پيو،
ڪيڏي پيار منجهان،
سانجهي، ويلي سانوري.

ڪاش هجين هان تون،
ائين گڏ مون سان،
سانجهي، ويلي سانوري.

ڳوڙها ٿمي پيا،
آخر ليڻن مان،
سانجهي، ويلي سانوري.

پنل نيٽن سان،
مون ڏي گهروي ٿي.

لڪي لڪي هو،
گهر جي پاتين کان،
مون ڏي گهروي ٿي.

ٽاڪ منجهند جو،
گهر جي ڪڙڪي مان،
مون ڏي گهروي ٿي.

کولي پنهنجا وار،
شام جو ڪولي تان،
مون ڏي گهروي ٿي.

تو کي مارن ٿا،
منهنجي گهر جا پيچرا.

صدين کان تنهنجي،
راه مارن ٿا،
منهنجي گهر جا پيچرا.

ڪوئي ڇا ڄاڻي!
ڪيئن گذارن ٿا،
منهنجي گهر جا پيچرا.

اوندهه ۽ سرتاج،
هنجھون مارن ٿا،
منهنجي گهر جا پيچرا.

اڃان پڻا هن،
چنڊ ستارن جي،
ننڊ اڏي وئي آ.

آڏي، اٿي پيا،
پنهين ٻارن جي،
ننڊ اڏي وئي آ.

مون کي سڌ آهي،
مون ٻن چارن جي،
ننڊ اڏي وئي آ.

اٿي ڪيئن اڃان،
جو گهر وارن جي،
ننڊ اڏي وئي آ.

سپنو ڏٺو آ پرين،
جي ساڀيان ٿيندين،
گيت لکي وٺندس.

اٿي آڏي، ويل،
مون ڏي جي ايندين،
گيت لکي وٺندس.

سڏڪن ۾ جيون،
مرڪ ڏئي ويندين،
گيت لکي وٺندس.

مون کي مهلت موت،
ٿوري جي ڏيندين،
گيت لکي وٺندس.

هر هڪ نظر ۾،
باهه پري ٿي پئي.

باهه مينهن ڪٽيون،
ليڪن اندر ۾،
باهه پري ٿي پئي.

هيڏي ٿڌ هوندي،
هن جي پاڪر ۾،
باهه پري ٿي پئي.

چوڌاري، چوڪيون،
ڪيڏي هن تر ۾،
باهه پري ٿي پئي.

تو جي ٻوٽيا نيٺ،
نيٺن مان دانش،
لڙڪ ڳڙي پيا هن.

خاني منجم پيل،
ڪهڙن مان دانش،
لڙڪ ڳڙي پيا هن.

پتيون روئن ٿيون،
ڪمرن مان دانش،
لڙڪ ڳڙي پيا هن.

منمنجي ڊاٽريءَ جي،
صفحن مان دانش،
لڙڪ ڳڙي پيا هن.

مون جي لکيا گيت،
گيتن مان دانش،
لڙڪ ڳڙي پيا هن.

تو کي چاهي ڙي،
ڪر چيون ٿي وياسين.

گهرو ڏسي ٿي،
تنهنجي ساهي ڙي،

تو کي چاهي ڙي،
ڪر چيون ٿي وياسين.

اکين کي اوسيڙو،
اڃان آهي ڙي،

تو کي چاهي ڙي،
ڪر چيون ٿي وياسين.

تو ٻن جيون ۾،
ڪوئي ناهي ڙي،

تو کي چاهي ڙي،
ڪر چيون ٿي وياسين.

پنهنجي ننڍاڏي،
تو کي چاهي ڙي؟

تو کي چاهي ڙي،
ڪر چيون ٿي وياسين.

تڙي تڙي رات جو،
آه پري 'سرتاج'!
روئي پوندي هان.

تمڪ، چميون، پاڪر،
ياد ڪري 'سرتاج'!
روئي پوندي هان.

اوندھ، ڪمرو، خاموشي،
هيانوڏري 'سرتاج'!
روئي پوندي هان.

تمنجي پاڙي کان پري،
ڪيئن سري 'سرتاج'!
روئي پوندي هان.

ناهي ڪائي جاء،
ايندڙ ويندڙ لا،

منهنجي وارن ۾.

آڏي، ويلي آڱريون،
اچي پاڻ گهما،

منهنجي وارن ۾.

خالي خالي ٿا لڳن،
ڪوئي گل لڳاء،

منهنجي وارن ۾.

جلدي آسرتاج تون،
اچي پاڻ لڪاء،

منهنجي وارن ۾.

ڏسن ڪجهه نه ٿيون،
اڪيون پٿر ٿي ويون!

سرتي تنهنجي شهر جون،
گوليان ڪيئن ڳليون؟
اڪيون پٿر ٿي ويون!

تصويرون گم ٿي ويون،
ڪاٿي پاڻ رکيون؟
اڪيون پٿر ٿي ويون!

مون ڏي ڏسن ڪونه ٿيون،
ڇو پلا تنهنجون،
اڪيون پٿر ٿي ويون!

تون چئ، آنء اچان،
تڪ پيڄڻ ٿو چاهيان.

تنهنجي گوڏي تي،
ٿورو لپتي مان،
تڪ پيڄڻ ٿو چاهيان.

وارن جو ڪر ڇانورو،
آهي اس اچان،
تڪ پيڄڻ ٿو چاهيان.

وڻ کي ٽيڪ ڏئي،
پيارا بيٺو مان،
تڪ پيڄڻ ٿو چاهيان.

اسان تنهنجي در
ڪنڌ جهڪائي ٿا ڇڏيون.

متان آڱ مري وڃان،
اهڙي ڳالهه نه ڪر،
ڪنڌ جهڪائي ٿا ڇڏيون.

واري واري ٿي اُڏي،
هاڻ سنڌوءَ ڀر،
ڪنڌ جهڪائي ٿا ڇڏيون.

تو لاءِ سڌڪي ٿو پيو،
ٿورو ڌيان ته ڌر،
ڪنڌ جهڪائي ٿا ڇڏيون.

توسوا هيء زندگي،
كونه ٿي گذري سگهي.

نيٺ ٿا ٽمندارهن،
او خدا! هيء زندگي،
كونه ٿي گذري سگهي.

آء سوچيان ٿو پيو،
چوپلا، هيء زندگي،
كونه ٿي گذري سگهي.

تنهنجي پاڪر کان سواءِ،
آء سزا هيء زندگي،
كونه ٿي گذري سگهي.

مور کان موٽي وئي،
بيوفا هيء زندگي،
كونه ٿي گذري سگهي.

ڪنڌ ورائي ڪو،
مون ڏي گهري ٿو ڏسي.

تنها تنها ٿو وڃان،
پنهنجو ئي پاڇو،
مون ڏي گهري ٿو ڏسي.

مٽي، ۾ گم ٿي ويو،
گهوڙو بالڪ جو،
مون ڏي گهري ٿو ڏسي.

هتان ئي گذري وئي،
تڏهن هي رستو،
مون ڏي گهري ٿو ڏسي.

پنتي واجهائي،
پوڙهوروئي تو ٻيو.

تل واريءَ سان،
هوريان ڳالهائي،
پوڙهوروئي تو ٻيو.

الجهيل جيون ڪي،
چئ، ڪيئن سلجهائي،
پوڙهوروئي تو ٻيو.

تنهائيءَ ڪي ئي،
چاتيءَ سان لائي،
پوڙهوروئي تو ٻيو.

منهنجي نيشن جو،
سپن کان رستو،
وسري ويو آهي.

آءُ ٻئي ڳوليون،
دروازو گهر جو،
وسري ويو آهي.

چئي تو آئينو،
تو کان ماضي ڇو،
وسري ويو آهي.

توتي ديد پئي،
الا هو ڪعبو،
وسري ويو آهي.

مون کي ٿي چاهي،
پهراڙيءَ جي چوڪري.

مون کان متعجبجي نٿو پي،
کسي وٺي آهي،
پهراڙيءَ جي چوڪري.

ڪامپوٽڙي چيلو ۾،
سڀني کي ساهي،
پهراڙيءَ جي چوڪري.

انگوڙي هٿ ۾ جهلي،
پير پئي لاهي،
پهراڙيءَ جي چوڪري.

نينگر تننجي نٿ،
چڪي ڪير چني ويو!

سوڍل! تننجي ساٿ جي،
ڪير ڪريندو ڪٿا
نينگر تننجي نٿ،
چڪي ڪير چني ويو!

ساري هلجي ساٿيو!
منجها ويلي سٿ،
نينگر تننجي نٿ،
چڪي ڪير چني ويو!

اٿي پوندا اوچتو،
هيٺا هيٺا هٿ.
نينگر تننجي نٿ،
چڪي ڪير چني ويو!

هيڏو جهولو آ،
هلندي گهٽي، م،
ڪنهن کي گولين ٿو!

لفظ ويا متجي،
هاڻي چٽي، م،
ڪنهن کي گولين ٿو!

ڪمري منجه ٽنگيل،
گاڙهي سڳي، م،
ڪنهن کي گولين ٿو!

دز اڏامي ٿي،
په تون مٽي، م،
ڪنهن کي گولين ٿو!

پوٽيل در آهي،
ليڪن وٽي، م،
ڪنهن کي گولين ٿو!

تنها گهاریندین،
په پیو ساریندین.
یار چهن جون گالمریون.

الا اوکي پند م،
کیئن وساریندین!
یار چهن جون گالمریون.

هر هر ساري یاد جا،
ذینا هاریندین.
یار چهن جون گالمریون.

مرڪڻ ماڻهن کان،
وسري ويو آهي.

رستو نيٺن جو،
شايد سهڻن کان،
وسري ويو آهي.

هن لکيو، تنهنجو.
چهره ٻارن کان،
وسري ويو آهي.

هاڻي موٽي آءُ،
ڄمڻ ڇهن کان،
وسري ويو آهي.

لڳي ٿو 'سرتاج'
جلدي يارن کان،
وسري ويو آهي.

اجهو هُو آيو،

مون کي هير چوي ٿي.

سرتيون ساري ساڻ کي،

ميندي ٺَڻايو،

مون کي هير چوي ٿي.

هٿين ڏيئي هٿڙا،

جهومو ۽ ڳايو،

مون کي هير چوي ٿي.

پانمون هار ڪندو پرين!

چوڻيون شرمايو،

مون کي هير چوي ٿي.

الجهيل الجهيل وارڙا،

سرتيون سلجهايو،

مون کي هير چوي ٿي.

جوڳي رات رهي،
آخر ڪهڙي پار ويا!

سانجهي، ويلى سان ها،
پوئين پهر ڪمي،
آخر ڪهڙي پار ويا!

الا! اتر واءِ،
ويا پير ڊمي،
آخر ڪهڙي پار ويا!

تنها جوڻ جو هتي،
ويندو سڄ لهي،
آخر ڪهڙي پار ويا!

چوڙين جو چمڪو،
ننڊ لٽائي ٿو چڙي.

گهري اوندهه ۾،
ساهن جو سمڪو،
ننڊ لٽائي ٿو چڙي.

پاسي منجهه پرين،
هڪڙو پاڪر ٻو،
ننڊ لٽائي ٿو چڙي.

آڏيءَ جو سرتاج،
پيارن جو پاسو،
ننڊ لٽائي ٿو چڙي.

آئي منهنجي سامهون،
 سرڪي جيئن سڪي،
 سارو چين ڪسي وئي.

الا! سرد وجود تي،
 هڪو سا چپ رکي،
 سارو چين ڪسي وئي.

مرڪي مهنن ۾ وري،
 آڏي، ويل اچي،
 سارو چين ڪسي وئي.

'تَتُو' ڇاڪ ٿو وڃين؟
 چئي ائين پڪي،
 سارو چين ڪسي وئي.

ماجن تمنجوان،
مون کان وسري ڪونه ٿو.

پيارا! تمنجي شاعري،
۽ شعرن جو ڏان،
مون کان وسري ڪونه ٿو.

تمنجو چمرو اوڀرين!
ڪيئن وساريان ان،
مون کان وسري ڪونه ٿو.

پيٽ ٽڪئي جي سامهون،
خالي خالي ٿان،
مون کان وسري ڪونه ٿو.

کولي درد. ڪتاب،
سڏڪي رات 'سعید' پيو.

ڪنڊا ڪنڊا ٿي مليا،
مليا ڪونہ گلاب،
سڏڪي رات 'سعید' پيو.

جيون تومن پي ڪجن،
ڪمرا مان حساب،
سڏڪي رات 'سعید' پيو.

آيا ڪمڙي پار کان،
اسان لاءِ عذاب،
سڏڪي رات 'سعید' پيو.

الا هو ڪٿي وٺي،
پنهنجا سارا خواب،
سڏڪي رات 'سعید' پيو.

سعید میمن. نوجوان شاعر

چولين جي سيني اندر،
سانڍيل هن جنڊا،
سمند ڪناري شام جو.

پاڻ وڃائي پاڻ ئي،
گولين تارستا،
سمند ڪناري شام جو.

چهرِي چهرِي مان پئي،
مرڪ ڏئي جهلڪا،
سمند ڪناري شام جو.

تنها پتر جي مٿان،
سوچين ٿو ڇاڇا؟
سمند ڪناري شام جو.

کنمن کي ساري ٿي،
اُٿي آڏي رات جو.

آخر هو ايندو،
وار سنواري ٿي،
اُٿي آڏي رات جو.

بند ڪري کڙڪي،
هنجون هاري ٿي،
اُٿي آڏي رات جو.

چهن ۾ ڪنمن جو،
نانءُ اُڇاري ٿي،
اُٿي آڏي رات جو.

جوين جا ڏينمڙا،
تنها گهاري ٿي،
اُٿي آڏي رات جو.

پنهنجو پاڻ اڪيون،
تنهنجي پويان ٿيون هلن.

ڪجهه پي سمجهن ڪونه ٿيون،
هي ان جان اڪيون،
تنهنجي پويان ٿيون هلن.

ساڳيو تون ناهين رهيو،
ڇا جي ڪاڻ اڪيون،
تنهنجي پويان ٿيون هلن.

ڪمري ۾ آهيان مگر،
ناهن سان اڪيون،
تنهنجي پويان ٿيون هلن.

منهنجون مون وٽ ڪونه هن،
مون ڏي آڻ اڪيون،
تنهنجي پويان ٿيون هلن.

نيري نيري آپ تي،
هڪڙو ئي تارو،
جاگي پيو آهي.

تنهنجي نيشن مان،
جن ڪو ڪيڏارو،
جاگي پيو آهي.

چرڪي آڏي، جو،
هڙهو ويچارو،
جاگي پيو آهي.

تنهنجا وار آڏيا،
شهر سڄو سارو،
جاگي پيو آهي.

اسان تنهنجي لاءِ
دروازا کولي ڇڏيا.

آهيون تنهنجي آسري،
اچي ليئو پاڻ،
دروازا کولي ڇڏيا.

ماڻهو گهروي ٿا ڏسن،
اکين سان ڳالها،
دروازا کولي ڇڏيا.

ڳوڙها بيمن ڪونه ٿا،
پاڻ اچي پرچا،
دروازا کولي ڇڏيا.

ناهي نند سكي،
هو جو دور هليو ويو آهي.

جگن مان چارا ڪري،
آڏي، ويٺا اچي،
هو جو دور هليو ويو آهي.

پلي مڃي پيار مان،
ناهي رات رکي،
هو جو دور هليو ويو آهي.

هاڻي گهري نند ۾،
اچي ياد پکي،
هو جو دور هليو ويو آهي.

ڪنڊيون ڪيئن اڪيون،
تنهنجي وٺي کان پوءِ.

هرسي پونديون هن،
ڪڪر جيئن اڪيون،
تنهنجي وٺي کان پوءِ.

مون به نه ڄاتو هو،
هونديون هيئن اڪيون،
تنهنجي وٺي کان پوءِ.

جيئن تون ڏور وئين،
ترسيون تيئن اڪيون،
تنهنجي وٺي کان پوءِ.

اسان کي چوساريو ٿا،
اسان جو حال ڪهڙو آ!

اسان جي ديد آ توڙي،
توهان ڪاڏي نهاريو ٿا،
اسان جو حال ڪهڙو آ!

ڪڏهن ڦيريو اکيون پيا ٿا،
ڪڏهن ماري جياريو ٿا،
اسان جو حال ڪهڙو آ!

توهان کي ڪٿ هلا ڳوليون،
الائي ڪٿ گذاريو ٿا،
اسان جو حال ڪهڙو آ!

جڏهن ٿا وارڙا ڦيريو،
زمانن کي پهاريو ٿا،
اسان جو حال ڪهڙو آ!

کيڏا ڏک ڏٺ،

پوءِ به وسرين ڪونه ٿو.

گورڙا هيمن ڪونه ٿا،

ايڏا ڏک ڏٺ،

پوءِ به وسرين ڪونه ٿو.

تيڏو آهين ياد تون،

جيڏا ڏک ڏٺ،

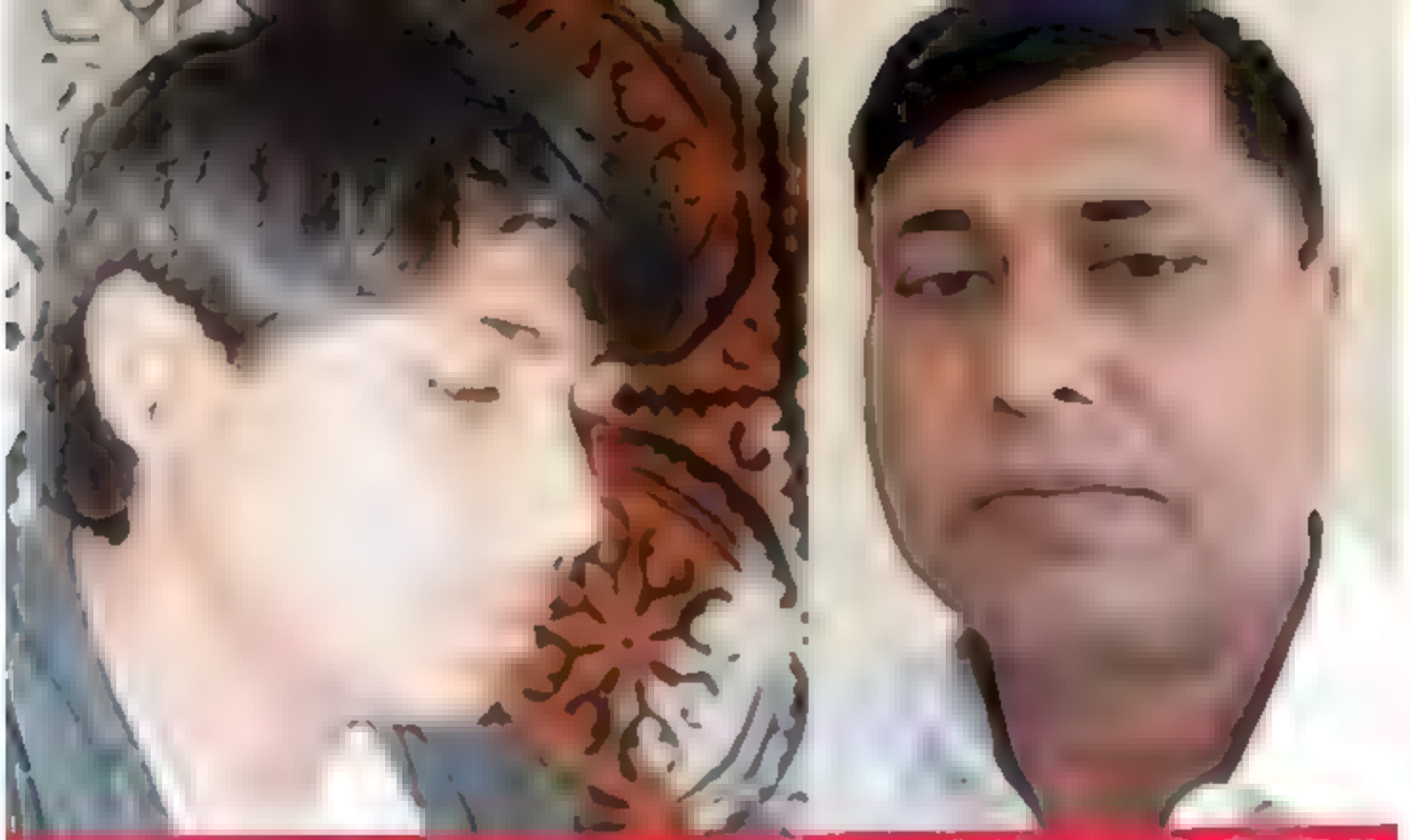
پوءِ به وسرين ڪونه ٿو.

هاڻي ننڊ اچي نه ٿي،

هيڏا ڏک ڏٺ،

پوءِ به وسرين ڪونه ٿو.

سوره سنڌي ادب

صاحب خان سوره ميراني

Cell No: 0344 3919786

0300 3404488

نظم

سرتاج، هڪ پوليس وارو ۽ لاڙڪاڻي جي ڀرسان گهاٽو ڪناري ڳوٺ گل محمد جاگيرائي ۾ جنم وٺندڙ بروج ۽ قبائلي نظام جو اڻ ڄاڻيندڙ حصو هجڻ جي باوجود هڪ سوچيندڙ شاعر ۽ باشعور فرد آهي. سندس پهرين ڪتاب 'سپني ۽ سنسار' ۾ ڇپيل نظم "ڇوڪرين کيڏن تي آزاد آهيون" هن دور ۾ عام ماڻهوءَ سان ٿيندڙ ويڌن جو هڪ تاريخي ثبوت طور تاريخ ۾ حوالي طور پيش ڪري سگهجي ٿو.

مخدوم بلاول

سرتاج جڏهن پنهنجي سپاءَ ۾ سلجڻو آهي، تيئن سندس خيال ۽ شاعري به سلوٽي ۽ سادي آهي. شاعري ۾ استعمال ٿيل لفظن کي سمجھڻ لاءِ لغت کولڻ جي ضرورت پڙهندڙ کي نه پوندي. سندس شاعري جي ٻولي اڪثر ڳوٺاڻي ۽ ان جي عڪاسي ملندي، هڪڙي سکي جي سار ۽ هڪڙي اکين جا شعر. اشارا، اداس ڪهرا، يادون تنهائي وڇوڙو ۽ لامحدود درد، جنهن جي ڪٽ ممڪن ٿي نه آهي، هن اها ئي سندس شاعري جي ابتدا به آهي ته انتها به.

بقاءُ الله بوزدار

08 فيبروري 2010ع

تيز هوا جي جهونڪن تي ڪٿين!
وڻ جا پيارا پن لڏيا ها،
مستيءَ ۾ جوين لڏيا ها،
پوءِ جو وڻ مان پن ڪريو هو،
تو ڪيئن پيارا چرڪ ڀريو هو.

مون ۾ آهين تون

نڪ نڪ ... نڪ نڪ ...

در ٿو کڙڪي.

چرڪ ڀري مان جاگي پيو هان

هوري ان هوريان دروازي ڏي

پير وڌن ٿا.

در کي کولي آنءُ ڏسان ٿو:

ڪو به نه آهي.

جنهن لڪ نيل پيا ٿا ترسن،

سو به نه آهي!

۽ مان ڪمري ڏانهن اچان ٿو

آنءُ ڏسان ٿو،

ڪمري اندر.

هوري ان تنهنجا،

گل چمان ٿو،

ڪمري اندر.

ڇيريون پائي،

آنءُ نچان ٿو،

ڪمري اندر.

چرڪ ڀري مان،

جاگي هوان ٿو،

ڪمري اندر.

ڪمري اندر
 ڪو به نه آهي.
 چئني پاسي مانت جو منظر
 رقص ڪري ٿو.
 لڙڪ ٿمن ٿا
 دل ٿي چاهي،
 ٻين ڪٿان مان،
 ٻين ڪٿي ڪو گيت لکان مان
 توڪ جانان آنءُ لکان ٿو؛

هيءُ تنهائي ماري وجهندي،
 جائي پائي ماري وجهندي
 تون جو مون کان ڀرتي ويندين
 ڳالهه اهائي ماري وجهندي
 تنهنجي چهر جي او پيارا!
 سندر تائي ماري وجهندي
 ڪلندي ڪلندي توکي جڏهين،
 هڪاوڙ آئي، ماري وجهندي

لڪندي لڪندي ماضيءَ اندر
 گم ٿي ويو هان
 منهنجي سامهون ويئي آهين
 ڪلندي ڪلندي حال پڇين ٿي
 جن ته چوين ٿي.

تنها تنها گهاري سگهندين،
 ڇا سرتاج وساري سگهندين!

توڪي جيڪي درد ڏيان ٿي،
تلكي سان سمعاري مڱهندين!

تيڙ هوا ۾ ڪيئن ڪلان ٿي،
توڪي هڪڙو درد ڏيان ٿي،
دردن جي تاريخ تون لکجان،
هاڻ پلي ڏس، آءُ هلاڻ ٿي،
هاڻ پلي ڏس، آءُ هلاڻ ٿي.

۽ پوءِ منهنجانيڻ ٿمي پيا،
چرڪ پري چيو هون
’مون ۾ آهين تون،
متان تنهنجو ئي توڪي لڳي‘.

دريا توتي دانهن

استیشن جي ڀرسان اُس ٿي،
تنها تنها ويئي آهي
۽ هو، اُپ ڏي واجهائي ٿي
شايد رب کي ٻاڏائي ٿي
الجهيل الجهيل وارن کي هو،
اگر ڦيري سلجهائي ٿي
۽ سوچي ٿي؛

گهر ٻي سارا لڙهي ويا هن
 پنهنجا پيارا لڙهي ويا هن
 هاڻي ڪير اسان جا سهندو
 انگل آرا لڙهي ويا هن
 پاڪر منجهه ٻريندا ها جي
 بابا وارا لڙهي ويا هن
 تنهنجي پاسي ڏي ايندا ها
 سي سڀ چارا لڙهي ويا هن

هاڻي توکي ڪاڻي گوليان
 ڪيڏو ڏور هليو ويو آهين
 مون کي پنهنجون ساجن يادون
 ڏيئي ٻرپور هليو ويو آهين
 ها پر تنهنجي ياد اچي ٿي
 منهنجي ڀرسان ڳنڍي پئي آ
 جنهن ۾ تنهنجون يادون آهن
 ڳنڍي ڪي کولي آنءُ ڏسان ٿي
 جنهن ۾ ڀڳل چوڙيون آهن
 سونيون ناهن ڪوڙيون آهن
 جنهن تي لکيل نانءُ ڏسان ٿي
 ڳنڍي ڪي کولي آنءُ ڏسان ٿي
 شادي وارا ڪپڙا آهن
 ڪيڏا پيارا ڪپڙا آهن
 جن تي روئي چپ رکان ٿي
 ڳنڍي ڪي کولي آنءُ ڏسان ٿي

هيڏي هوڏي نيڻ ڏسن ٿا
جاڏي ڪاڏي ڏانهن آهن
ڪوڪون آهن، آهن آهن
اٽلي اهاڙي!

ساري سنڌ ٻڏي وئي
سنڌوءَ جي گجگوڙ پي
هانءِ پئي ٿاڙي

ساري سنڌ ٻڏي وئي
پاڻي آخر ڪير ويو
اسان ڏي لاڙي

ساري سنڌ ٻڏي وئي
پريل تريل گهرڙا
ويو اجاڙي

ساري سنڌ ٻڏي وئي

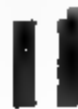
سوچي سوچي سمهي پوان ٿي
۽ سوچان ٿي
جيڪو سيراندي ڏيندو هو
ڪاڏي وئي سا پانهن؟
'درياهه توتي ڏانهن،
ڏيندس ڏينهن قيام جي.

ڪنهن موڙ تي ملي آهين!!

مون سان اي زندگي،
ڪنهن موڙ تي ملي آهين،
رات پوئين پهر ۾،
مون ڏي اچي ڇا ٿي گهرين؟
پاڻ شيشي کي پڇي،
هاڻي چري ڇا ٿي گهرين؟
هاڻ جيون جي اندر،
ڇاهي رهيو؟
تو کي جو هڪڙو ڏئي سگهان،
سو ٽهڪ پي ٺاهي رهيو،
پاڻ هيڏي شمر ۾،
پيرا وڃايا هن پرين،
تنهنجي نيٺن جي اندر،
گورڙها اڃايا هن پرين،

ڳاله منهنجي اندر جي،
 ڪونه ٿي سمجهي سگهين،
 منهنجي خشڪ نيٽن کي،
 ڇو نه ٿي سمجهي سگهين؟
 هيڏي روشني هوندي،
 ڪيڏي رات ڪاري آ،
 مون لاءِ جيون جو چري،
 پل پل پاري آ،
 پاڻ ديس وارن لاءِ،
 روشني گوليان پيو،
 ديس جا هي ٻارڙا،
 سمنڊ جي ڪناري تي،
 جنهن گهڙي ڪيڏن ڪڏن،
 سا گهڙي گوليان پيو،
 هن موڙ تان گڏ ڪيئن هلون،
 جنهن موڙ تي ملي آهين،
 مون سان اي منهنجي زندگي،
 ڪنهن موڙ تي ملي آهين!!

چوين ڪيئن ٿو تون ته آزاد آهيون!

چوين ڪيئن ٿو تون ته آزاد آهيون!
اڙي يار منعجا تو سوجيو به آهي،
اشارن اشارن تي پهرو لڳل آ،
اسان جي ته پيارن تي پهرو لڳل آ،
مرڪن مان مرڪون اڏامي ويون هن،
حسين نازنينون وڪامي ويون هن،
پتيون پيار واريون ٻرڻ کان اڳي ئي،
وسامي ويون هن،

هي ميلاپ رت جون حسين راتريون پي،
راهنون ٽڪيندي وهامي ويون هن،
چوين ڪيئن ٿو تون ته آزاد آهيون!
نه ڪوئل رهي ۽ نه هاڻي صدائون،
نه شهرن ۾ پيارا رهين ڪي ادائون،
وري اڀري آيون اکين ۾ گهٽائون،

اڃان لڙڪ پيارا هي ڳاڙي رهيون هن،
 وجودن کي ڇڻ هي ڇباڙي رهيون هن،
 اڃان لانگ ٻوٽن جون پيارا ڪڙيون پي،
 سينا ٻڃن جا لتاڙي رهيون هن،
 اڃان هي ڪليون جي ٽڙيون ئي نه آهن،
 ٽڙن کان اڳي ئي لتاڙيون ويون هن،
 چوڻ ڪيئن ٿو تون ته آزاد آهين!
 هي سنان سنان سڀئي يار واتون،
 ۽ نارين جي گل تي لڳن ٿيون ڄماتون،
 اڃان بند ڪولي، ۾ سڙڪي ٿي ناري،
 سڄي رات ڪنجهي ۽ روئي گذاري،
 ڪڍي ڏند ڪلي پئي رات ڪاري،
 ڏند غيرتن جا ٿي ٽڪرا ويا هن،
 هي ٿاڻن تي پوتين جا پرزا پيا هن،
 ۽ امڙيون اماڻن ٿيون آپ ڏي دعائون،
 ايوان چپ ۽ پريشان هوائون،
 ٻڏي چير آڏون ٿيون پيون جي،
 اسان کي اسان جون خطائون لڳن ٿيون،
 پريشان ڪيئي هوائون لڳن ٿيون،
 ڪٿي نيڻ آپ ڏي مان سوچي رهيو هان،
 ڦرتي تي پيارا آهين پي يا ناهين،
 چوڻ ڪيئن ٿو تون ته آزاد آهين؟
 چوڻ ڪيئن ٿو تون ته آزاد آهين؟

بي نانء

پنهنجي پراڻي چاهه ڪي،
هلي آ ڪوئي نانء ڏي،
مرڪ مرڪ زندگي،
تو بنان لڳي پئي،
زهر جي سرڪ زندگي،
ها اسان پيئون پيا،
تو بنان جيئون پيا،
اڙي اويار تو ڪڏهن،
اسان جانيڻ پي ڏنا،
صدين جون چاهتون ڪٿي،
توهان جي روبرو اچي،
ڪيئن ها ٿمي پيا؟
توهان ته ڪنڌ ڦيريو،
جيئن ها ٿمي پيا،
نوهان جي شهر جون گهٽيون،
اسان ڏي ٿيون تڪن پيون،

اسان ته گام گام تي،
 توهان کي چاهتون ڏنيون،
 توهان کي راحتون ڏنيون،
 مگر حيات کي به تو،
 اسان جي رات کي به تو،
 مرڪم لٽي ڇڏيو،
 هي نين تنهنجي وات کي،
 ايجان ته ٿا ڏسن پيا،
 شهر سڄي جا پارڙا،
 اسان تي ٿا کلن پيا،
 اسان ته زندگي سڄي،
 خواب پي ڪري ڇڏي،
 اسان ته پنهنجي زندگي،
 عذاب پي ڪري ڇڏي،
 اسان ته هي، ڪلي چمي،
 گلاب پي ڪري ڇڏي،
 گلاب پي ڪري ڇڏي.

ڪراچي

او پرين!
تنهنجي اچڻ جو،
ڏس هوائون ڪيئن ڏين؟
هيڏي ساري شهر تي،
آ ڪڪر بارود جو،
روز ٿو پيارا وسي
روز ٿا ماڻهو مرن،
روز گوليون شهر ۾،
ياد پوئين پهر ۾،
گهر جي ڪشادي اڻڻ تي،
مون جيان ڀٽڪي پئي،
۽ گهٽي جي موڙ تي،
تنهنجي يادن جي ڏيڻ،
تمڪن پيا.
جي ڌماڪي سان پرين،
اڏري ويا.
سرهاڻ تنهنجي بدن جي،
هن بارودي هوءَ ۾ گم ٿي وئي.
او پرين تنهنجي اچڻ جو،
ڏس هوائون ڪيئن ڏين.

خون بها

چاهيان ٿو تو ڏانھن اچان مان،
رات جي خاموشي کي ٿوڙي.
ويندڙ وقت جون واڳون موڙي،
ليڪن وقت جلادن وانگر،
تنهنجي منهنجي وچ ۾ آخر،
دوريءَ جي ديوار کڙي ڪئي،
چا ديوار به ٿوڙي سگھندس؟
توسان ناتو جوڙي سگھندس،
تنهنجي منهنجي ملڻ تي جانان،
پل ۾ ڪيڏا پهرا ٿي ويا،
جن رهن تي پاڻ هلياسين،
سي سڀ تنهن رستا ٿي ويا،
رستن جي سنان نگر ۾،
۾ مان تنهن پنهنجي گهر ۾،
تنهنجي راهه ناريان وينو،
تنهنجي شاديءَ ويلي پياري،
ڪيڏا ڳوڙها ڳاڙيا هئا مون،
تنهنجا لکيل خط سمورا،
ڳولي ڳولي ڦاڙيا هئا مون،
ليڪن تنهنجو ڏوهه نه آهي،
تون ئي چڪنا چور وئي آن،
خون بها ۾ ڏور وئي آن،
خون بها ۾ ڏور وئي آن.

شاید توکي یاد اچان مان!

تون ته اچين ټي یاد او جانان!
شاید توکي یاد اچان مان،
هيڅي هن وشال نگرې،
تمنجنون یادون،
تمنجنون سوچون،
تمنجنې لنډ اډائي ويون هن،

منهنجو چين ڦٽائي ويون هن.
 نيرو نيرو آپ ڏسان ٿو،
 ۽ تارن جي جهر مٿ ۾ تون،
 شايد چنڊ سان پيلي آهين،
 منهنجي ڪوٽائن جو ڪاغذ،
 پنهنجي هٿن منجهه جمليو ٿي،
 هوريان هوريان شعر پڙهين ٿي،
 ۽ مرڪين ٿي،
 آءُ ڏسان ٿو،
 منهنجي ڳوٺ جي چئني پاسي،
 توهن ڪيڏي ويراني آ،
 جاڏي ڪاڏي سانت جو منظر،
 رقص ڪري ٿو،
 ۽ مان ڪمري منجهه وڃان ٿو،
 خالي ڪمرو دم ٿو گهٽجي،
 ها ها منهنجو دم ٿو گهٽجي،
 سامهون ڪمري منجهه ڏسان ٿو،
 فوٽو تنهنجو دم ٿو گهٽجي،
 ڳوڙها ڳاڙي سوچيندو هان،
 تون ته اچين ٿي ياد او جانان،
 شايد توکي ياد اچان مان.

امن ڳاڙهي ويسن ۾

چاڪ ڏسين ٿو آرمي،
ڪهڙي آهي زندگي!
هاڻ ڏکي حيات آ،
ڏينهن ۾ به رات آ.
زندگي جو هر پهرو،
جن زهر لڳي پيو،
زهر جا به ڍڪ ٿا،
روز هت پريون ميان؟

ڪريون ته ڇا ڪريون ميان؟
اسان ڪهه سچ پي اڃان،
نڪتو نه آ.

نيڪ هت اونداهه ۾،
روشنِي، جي راهه ۾،
پتڪن پيا،
ديس جي هر شعر ۾،
هر گهڙي هر پهر ۾،
ڪيئي جمهوا ٿا جلن،
ڪيئي لانچر ٿا هلن،
روز هت اخبار ۾،
ڪيئي لاشا ٿا ڏسون،
دور نائين امن جا،
ڪونه پاڇا ٿا ڏسون،
پوءِ به ايوانن مٿان،
امن جو جهنڊو تنگيل،
هو به ڪجهه سمجهن نه ٿا،
جوهنن ڄاتون نه آ،
ها اسان جي ديس ۾،
امن ڳاڙهي ويس ۾.

||

ڪارو

چووالي تي لاش پيو آ،
جنهن جي ڀر ۾،
شاهه جويار رسالو آهي،
ڪنهنجو آهي؟
جنهن تي رت جي ليڪا آهن،
۽ هو مونڙي واجهائن ٿا،
شايد مون سان ڳالهائن ٿا.
۽ مان گهرا گهاوڙ سان ٿو.
جن ۾ ڪا تاريخ لڪل آ،
جن ته صدين جي چيخ لڪل آ،
هنجائين سوالن آهي،
جن جو ڪوبه جواب نه آهي،
ماڻهن جو هٿ ميڙ وڌي ٿو،
هر ڪو گهروري لاش ڏسي ٿو.
پر مان هوريان ڇپ چرن ٿا،
ڪارو آهي،
مان سوچيان ٿو ڪارو ناھي،
هي ته سر ڪيڏارو آهي،
ڪير چوي ٿو ڪارو آهي؟
ڪير چوي ٿو ڪارو آهي؟

آء توڏي ٿو اچان

آء توڏي ٿو اچان،
آجيان تمنجي ڪجان.
تو بنا سنسار ۾،
دل لڳي نه آ پرين،
هائ پاٽ آ مگر،
روشنِي نه آ پرين،
تو بنا جيئان ته ڪيئن،
ياد تمنجي ذهن ۾،
روز رقصان ٿي رهي،
آء آڏي رات جو،
روز جيئان ۽ مران ٿو،
ها مگر انڌيري ۾،
تمنجي پيري پيري ۾،
تمنجي ياد جون چٽائون،
ٿيون جلن.
۽ پرين!
ذهن ۾ تمنجو تصور،
جاء جوڙي ٿو ڇڏي،
جڙ ته ٽوڙي ٿو ڇڏي،
ننڊ جي ديوي اڏامي ٿي وڃي،
پوءِ بستر کي ڇڏي،
يار ٻاهر ٿو اچان.
تمنجو ڇڙن ۾ جھونگاري،
نانءِ توڏي ٿو اچان،

مونڪي يار وساري ڇڏڻ جان

مان دنيا جي ھل ۾ پھرا،
گم ٿي ويو ھان،
پيار جي پھرين لمحن ۾ مون،
تو ڏانھن ڪيئي خط لکيا ھا،
سي سڀ خطرا ٽاڙي ڇڏڻ جان،
يا ٿانڊن تي ساڙي ڇڏڻ جان،
مونڪي پوءِ وساري ڇڏڻ جان،
تنھنجي دل تي منھنجو نالو،
جاڻان ٿو مان اڪريل آھي،
سونالو تون واري ڇڏڻ جان،
مون کي يار وساري ڇڏڻ جان،
تنھنجي پيار جي لائق ناھيان،
تنھنجي نالي جي ڪي سجدا،
”مون کان يار قضا ٿي ويا ھن،
تنھنجي آڏو ڪيئن اچان مان؟
منھنجي ھن چھن تي پيارا،
پئي ڪنھن جو ڪونان، لکيل آ،
ان ئي نانءُ سان واڳيل آھيان،
تنھنجي پيار جي لائق ناھيان،
مون کي ياد ڪري مون پيارا،
ٿورا ڳوڙھا هاري ڇڏڻ جان،
مون کي پوءِ وساري ڇڏڻ جان،
مون کي پوءِ وساري ڇڏڻ جان.

توبن يار عذاب مه آهيان!

آڏيءَ ويلي يار اُٿان ٿو،
ڪڙڪي ڪولي آءُ تڪيان ٿو،
هاهر ڪيڏي خاموشي آ،
مانت جي ڄڻ پرمات پئي آ،
توبن ڪهڙي رات پئي آ،
هو گهر آڏو وڃ پيو آ،
جنهن جا پن چڻي ويا آهن،
جنهن جو رنگ اڏي ويو آهي.

مون جيئن تنها ٿي ويو آهي،
 ٿڌڙي ٿڌڙي هير لڳي ٿي،
 ۽ ماضيءَ کي ساريان ٿو مان،
 تنهنجي چميءَ کي ساريان ٿو مان،
 تون ۽ مان هن وڻ جي هيٺان،
 رات جو گڏجي ويٺا هئاسين.
 تيز هوا جي جهونڪن تي ڪئين!
 وڻ جا پيارا پن لڏيا ها،
 مستيءَ ۾ جوپن لڏيا ها،
 پوءِ جو وڻ مان پن ڪريو هو،
 تو ڪيئن پيارا چرڪ ڀريو هو،
 چرڪ ۾ ڇاتيءَ سان ملياسين،
 ۽ پوءِ گڏجي يار ڪليا سين،
 هن گهٽيل سماج جون پيارا،
 ريتون رسمن دور ڪري ويون،
 ۽ مونکي چڪچور ڪري ويون،
 مؤذن جو آواز ٻڌان ٿو،
 ڪمري ۾ مان چرڪ ڀريان ٿو،
 ۽ سوچيان ٿو!
 هر ڀل پيارا خواب ۾ آهيان،
 توهن يار عذاب ۾ آهيان.
 توهن يار عذاب ۾ آهيان.

ان ۾ ڪو به شڪ نه ڪرڻ گهرجي ته سرتاج سچ ۽ سونهن جو شاعر آهي. سچ ۽ سونهن جو اهڙو شاعر جنهن جي سچ تي سونهن جو پرتوو محسوس ٿيندو آهي. جنهن جي ثابتي ڏيڻ ان ڪري به ضروري نه آهي ته سچو ڪتاب سمئين ستن سان سٿيو پيو آهي. سرتاج جون سوين سٽون اهڙيون آهن، جيڪي ساڻه سڪائي ڇڏينديون آهن هٿ پير ٺري ويندا آهن. ماڻهو لاءِ مفاصلا به معنيٰ وڃائي ويهي رهندا آهن ۽ ماڻهو صدين جو سفر لمحن ۾ ڪرڻ لڳندو آهي.

مختيار جاگيرائي

27.09.2013

پنجڪرڙا

هوريان هوريان لڙڪ ٽمن ٿا،
 اڄ مان هڪڙو خط ڪوليان ٿو،
 خط ۾ توکي ئي ڳوليان ٿو،
 ڪيڏا منعجا هٿ ڏڪن ٿا،
 هوريان هوريان لڙڪ ٽمن ٿا.

پيو تڪيان تارا اٿي اڌ رات جو،
 من ۾ هڪڙي آ پرين لوري لڳي،
 ڪير هئي آخر ڏسي مون کي پڳي،
 ڪيڏو اثر ٿيو آه هڪڙي جهات جو،
 پيو تڪيان تارا اٿي اڌ رات جو.

هر روز ٿو پيارا! اٿي تارا تڪيان،
 دور کان چڻ ڪي اشارا ٿا لڳن،
 گج جا ڪاوا ستارا ٿا لڳن،
 آپ تي مان عڪس تنهنجو ٿو پسان،
 هر روز ٿو پيارا! اٿي تارا تڪيان.

هوريان هوريان لڙڪ ٽمن ٿا،
 ڊائري ڪولي آءُ ڏسان ٿو،
 لڪيل تنهنجو نانءُ ڏسان ٿو،
 جنهن کي منهنجا چپ چمن ٿا.
 هوريان هوريان لڙڪ ٽمن ٿا.

ٽڪ جي رليءَ کي ڪولي ٿي،
 جلدي جلدي بستر ٺاهي،
 شايد ڪوئي اچڻو آهي،
 ڪنهن کي تارن ۾ ڳولي ٿي.
 ٽڪ جي رليءَ کي ڪولي ٿي.

هو ڏس، آخر سج لهي ويو،
 چٽي پاسي سانت نگر ڏس،
 وه ۾ پوڙهيءَ جو هو گهر ڏس،
 جنهن جو جهيڳو ڪالهه ڊهي ويو.
 هو ڏس، آخر سج لهي ويو.

گهرو گهرو ڪوهيڙو آ،
 صبح سوڀري هنجون هارين،
 مڏڪي مڏڪي توڪي سارين،
 ڪيڏو تنهنجو اوسيئڙو آ،
 گهرو گهرو ڪوهيڙو آ.

ڇو 'سرتاج' هاڻي وساري ڇڏيو ٿي؟
 هوءِ سڀن ۾ مون ڏي اچي ٿي پئي،
 هٿن تي رکي هٿ پڇي ٿي پئي،
 تـ ڪنهن جي اسان کي ساري ڇڏيو ٿي،
 ڇو 'سرتاج' هاڻي وساري ڇڏيو ٿي؟

ڇو 'سرتاج' رهن ۾ گم ٿي ويو،
 هو آهي اسان سان مگر ڪونه آهي،
 پتو ٿي نه آهي تـ هو ڇو نه آهي،
 چون ٿا نگاهن ۾ گم ٿي ويو،
 ڇو 'سرتاج' رهن ۾ گم ٿي ويو!

اڃان راه تن جي نغاريو پيا،
راهن ۾ دڙ ٿي اڏامي پئي،
سڄي رات ڏسندي ٿي ڏسندي رئي،
چڙي پير پٽي هليا هو ويا،
اڃان راه تن جي نغاريو پيا.

اسان کان پري ٿي ويو آ ڪنارو،
ڪنن ۾ اسان يار ڦاسي پياسين.
نه هيڏي وياسين نه هوڏي وياسين،
اسان تائين پهتو نه ڪوئي اشارو،
اسان کان پري ٿي ويو آ ڪنارو.

پاڻ ٺهتيءَ ۾ پيو آهيان،
شايد خط کي تون ڪولين ٿي،
۽ ان ۾ مون کي ڳولين ٿي،
ڏس ته چئيءَ ۾ پيو آهيان،
پاڻ گهٽيءَ ۾ پيو آهيان.

لهندڙ سج ۽ شام جو منظر،
ڪيئن وساري سگهندس پيارا
پيارا پيارا منظر سارا،
گاهه مٽي تي منهن تي پگهر.
لهندڙ سج ۽ شام جو منظر.

اجائي اسان زندگاني وڃائي،
توهان کي ئي ساري اڃا وار ٿي ويا،
نعاري نعاري اڃا وار ٿي ويا،
پاڇن جي پويان جواني وڃائي،
اجائي اسان زندگاني وڃائي.

اسان کي ويا درد کائي ميان!
اسان ئي ڏڪن ۾ اڙيل فرد آهيون،
نالن جي پويان مڙهيل فرد آهيون،
جواني گذاري اجائي ميان!
اسان کي ويا درد کائي ميان!

شمر تنهنجي سونهن کي ڇا ٿي ويو،
 مان هت ڪا روشني ناهي رهي،
 بهڪندڙ ڪا زندگي ناهي رهي،
 ڪير آ تنهنجي خوشيءَ کي ٻي ويو؟
 شمر تنهنجي سونهن کي ڇا ٿي ويو؟

ڪمرو	يادون	۽	سگريٽ،
جهوري	ٿي	پئي	تنهائي،
مرڪي	ڏٺي	وئي	تنهائي،
پو	نه	پريس	پيٽ،
ڪمرو	يادون	۽	سگريٽ.

بستر تي جو چرڪ پري ٿي،
 چنڊ کي آخر جهاڙي ڇو ٿي،
 لڙڪ اکين مان لاڙي ڇو ٿي؟
 شايد ڪنهن سان پيار ڪري ٿي،
 بستر تي جو چرڪ پري ٿي.

بستر تي جو چرڪ پري ٿي،
 تنهن ۾ تـ ڪري ويو آهي،
 ڪيڏو هاڻ پري ويو آهي،
 جنهن جي خالي ياد وري ٿي.
 بستر تي جو چرڪ پري ٿي.

بستر تي جو چرڪ پري ٿي،
 پاسو خالي خالي آهي،
 چادر پوءِ هي آلي آهي،
 اندر ۾ جو باهه پري ٿي،
 بستر تي جو چرڪ پري ٿي.

گيت

هونئن ته سارو ڏينهن هلين ٿو مرڪي بازار ۾،
آڏي ايندي سانءِ ته، صفا چريو ٿي پوندين.

سرڪي آئي سانءِ ته ساجن! هوش اڏي ويندئي،
چمي ڏيندي سانءِ ته، صفا چريو ٿي پوندين.

منهنجي نپڻ منجهه نهاري خوش ٿي کلندو آن،
ڏکڙا ڏيندي سانءِ ته، صفا چريو ٿي پوندين.

توسان آهيان تو وٽ آهيان، تنهنجي آهيان مان،
پئي جي ٿيندي سانءِ ته، صفا چريو ٿي پوندين.

مون کي پنهنجي پانئن اندر قابو ڪر 'سرتاج'،
واپس ويندي سانءِ ته، صفا چريو ٿي پوندين.

* پشتونهي کان متاثر ٿي لکيل.

سرتاج جا گيرائيءَ جو شعري مجموعو هجور درد جو منهنجي
 سامهون آهي؛
 "درد جو هجور" ۾ غزل، وائي، نظم ۽ آزاد نظم، پنهنجا گيت جون
 صنفون آهن. "سرتاج" جا نظم ۽ آزاد نظم وڌيڪ سگهارا آهن. "سون
 ۾ آهين ترون"، "درياءُ تر تي دانهن"، "چرين ڪيون ٿو تـ آزاد آهينون"
 ميسوري جا اڪثر نظم آهن؛
 ۽ مرڪن سان مرڪن اڏامي ويون هن،
 حسين نازينتون وڪائي ويون هن،
 پتيون پيار واريون ٻرون سان
 وسائي ويون هن...!

سرتاج جا گيرائيءَ کي غزل جي صنف وڌيڪ رهي ٿي، ان
 ۾ پاڻ کي گو وڌيڪ سهوليت سان اظهاري ٿي. تخليقي مطمح ٿي هڪ
 شاعر کي پنهنجون مڪمل صلاحيتون ڪتب آڻڻ گهرجن ۽ محدود کان
 لامحدود ٿاڻين وچ ۾ ڪبي، منهنجي راد ۾، هر شاعر ۾ غير معمولي
 بيٺو سرچڻ جي صلاحيت هوندي آهي. "سرتاج" وٽ به آهي؛
 آئيني جي آڏو بيٺي يار، سائر سوچي ٿو،
 ويل جي سڀني ڪيون ڪري وڃي ٿو، سائر سوچي ٿو.

امداد حسيني
 ڪراچي - سنڌ

سرتاج جاگيرائي

مجموعه
درد جو

شما عربی

Prešov 076-255

سید قاجار کا کھانا

सर्वप्रथम

امداد حسینی
شرعی و قانونی

—

مستطیل

مستقبل التعليم

نالو : صاحب خان ميراثي

ولد : بهادر علي

ادبي نالو : سورھ ميراثي

جنم : 08.04.1975

جنم هنڌ : ڳوٺ ڪپڙو، تعلقو

رتوديرو، ضلعو لاڙڪاڻو.

حال ائڊريس : غريب آباد محلہ

نئون ديرو، تعلقو رتوديرو.

تعليم : M.A سنڌي

ڪرت : اسسٽنٽ سب انسپيڪٽر آف سنڌ پوليس

ان ڇپيل ڪتاب

ڌرتيءَ جا رکوالا (ٻارن لاءِ ناول) 1990 ع

سائرسهس گجن (شاعري) 2021 ع

برھ منجهارا بوند (شاعري) 2022 ع

صاحب ديوان سنڌي شاعر (تحقيق) ان مڪمل

موبائل نمبر : 3919786 – 0344

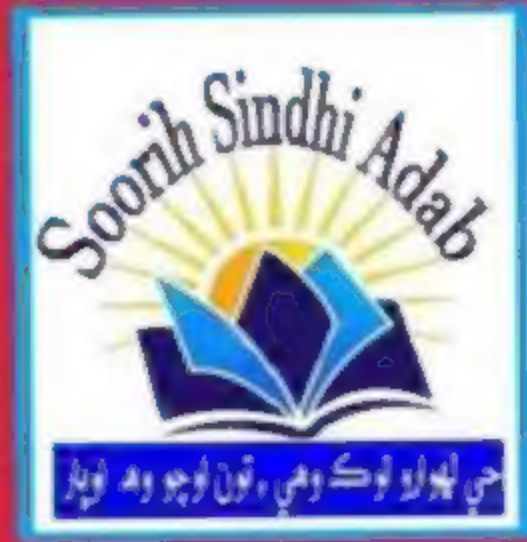
3404488 – 0300

اي ميل : sahibkhanmirani0@gmail.com

سوره سنڌي ادب

صاحب خان سوره: ميراثي

Cell No: 0344 3919786

0300 3404488